

"Generalstrejker, blodiga upplopp och förbannade medborgare"

– Mediebilden av det grekiska folket och
dess roll i den ekonomiska krisen

Simon Campanello - simon.campanello@gmail.com

Nadja Erixon Svensk - nadjaerixon@gmail.com

Clara Tortosa - toclarato@gmail.com

Handledare: Mats Ekström

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Journalistprogrammet kandidatnivå vid
institutionen för journalistik, medier och
kommunikation, vårterminen 2012

Abstract

Purpose:

The main purpose of the study is to examine how the people of Greece is depicted in the Swedish newspaper Svenska Dagbladet. Secondly, are there any differences in how they are portrayed in different journalistic genres and are there any connections made between the people of Greece themselves and the economic hardships the nation has suffered.

Problem statement:

1. How are the people of Greece portrayed in Svenska Dagbladet (SvD) in their news coverage of Greece between 1/3 2011 - 29/2 2012?
2. Are there any differences in how the people of Greece are portrayed in different kinds of articles?
3. Are there any connections in the articles between the attributes of the people of Greece and the nation's current economic situation?

Material:

The analysis consists of 27 articles from SvD from the given time. They are in turn divided into three journalistic genres: news, feature and opinion.

Approach:

The material has been studied using a critical discourse analysis (CDA). The four main subjects has been investigated are the theme of the articles, Greek stereotypes, the modernity of the Greek society and causality where the people of Greece are depicted in terms of either cause of effect.

Result and conclusion:

The people of Greece are often described as primitive compared to other Europeans, in both explicit and implicit ways. In relation to other research it is possible to see traces of a postcolonial discourse when SvD describes Greece. There is also a strong resemblance between the stereotype of the Greek people and the stereotyp of "The Southerner" that historian of ideas Klas Grinell has found in Swedish tourist literature in his study *Att sälja världen*.

In regards to genres, the people of Greece are depicted in much the same way in all of our three genres. The difference is mostly in the way they are describes. It has also been possible to see several cases where attributes of the Greek people are described as being part of the cause of the nation's current economic situation.

1. Inledning	1
1.1. Syfte och frågeställningar	2
1.2. Bakgrund	2
1.2.1. Tidigare svensk forskning	2
1.2.2. Grekland	3
2. Teoretisk utgångspunkt	4
2.1. Socialkonstruktivism	4
2.2. Etnicitet	4
2.3. Representation	5
3. Teori och tidigare forskning	6
3.1. Postkolonialism	6
3.3. Stereotyper	6
3.4. "Sydlänningen"	7
3.5. Stereotypiseringens retorik	8
3.6. Semiotik	9
3.6.1. Text	9
3.7. Genre	10
4. Metod och material	11
4.1. Avgränsningar och urval	11
4.2. Analysmodell	12
4.2.1. Kritisk diskursanalys	12
4.3. Tillvägagångssätt	14
4.4. Metodkritik	15
5. Analys och resultat	16
5.1. Helhetsbild	16
5.1.1. Nyheter	16
5.1.2. Feature	17
5.1.3. Åsiktsmaterial	18
5.2. Stereotyper	19
5.2.1. Nyheter	19
5.2.2. Feature	22

5.2.3. Åsiktsmaterial	26
5.2.4. Sammanfattning av stereotyperna	27
5.3. Klassificering	28
5.3.1. Nyheter	28
5.3.2. Feature	30
5.3.3. Åsiktsmaterial	33
5.4. Orsak och verkan	35
5.4.1. Nyheter	35
5.4.2. Feature	40
5.4.3. Åsiktsmaterial	41
 6. Sammanfattning, Diskussion och slutsats	 42
6.1. Sammanfattning	42
6.1.1. Sammanfattning nyhetsgenren	42
6.1.2. Sammanfattning featuregenren	43
6.1.3 Sammanfattning åsiktsgenren	43
6.2. Diskussion och slutsats	43
 7. Källförteckning	 46
7.1. Tryckta källor	46
7.2. Internetkällor	46
7.3. Avhandlingar	47
7.4. Rapporter	47
7.3. Tidningar och artiklar	49

BILAGA 1: Protokoll

1. Inledning

I studier av hur Europa skildrar världen utanför de egna gränserna, kommer bilden av ett primitivt samhälle ofta upp. Det primitiva samhället är ett som mätt efter våra normer inte har kommit lika långt i sin utveckling. En tidig teoretiker inom det här forskningsfältet – det postkoloniala – är Edward Said som menade att det finns ett ”vi” som konstruerar ett ”dom”, hela tiden i motsats till oss själva. Dessa förenklade bilder och fördomar reproduceras sedan hela tiden, bland annat i media.

Litteraturforskaren David Spurr har i sina studier av olika sorters text pekat på en rad sätt på vilka vi målar upp en bild av det primitiva, mer eller mindre tydligt. Han har också visat på att när ett land vi betraktar som primitivt lider av en kris, kopplas denna till invånarnas mentalitet, snarare än till faktiska orsaker; ”som om de på något vis var inkapabla att förstå värdet i politisk stabilitet”.¹

Med tanke på de senaste årens ekonomiska kris i flera sydeuropeiska länder, kan det vara intressant att studera om det även här finns bilder av det primitiva samhället, och av dess invånares skuld till krisen. Idéhistorikern Klas Grinell har i en studie av text ur turistkataloger visat på att det finns ett ”vi” och ett ”dom”, inte bara mellan Europa och omvärlden, utan också mellan Nord- och Sydeuropa. Ett förhållningssätt där sydeuropeer tillskrivs en speciell mentalitet, som skiljer sig från vår svenska. Dessa tankar härleder han till klimatläran, en idé från 1700-talet om klimatets påverkan på människors mentalitet, och hänvisar också till studier om att gamla tiders – numera förkastade – vetenskap ofta lever kvar i våra egna, samtida bilder av omvärlden.

För att kombinera dessa teorier, och se om det finns något som liknar ett postkolonialt förhållningssätt i svensk medias skildringar av Sydeuropa, har vi valt att göra en studie av vilka bilder som har visas upp av invånarna i Grekland – det land som drabbats hårdast av den ekonomiska turbulensen i Europa – under ett av krisåren. För att se om det förekommer bilder av ett samhälle som är primitivt jämfört med vårt, samt om den situation som landet befinner sig i kopplas till grekernas egenskaper, deras mentalitet.

En av grundtankarna i Edwards Sids teorier är att dessa tankar går att utläsa från alla sorters text, eftersom att bilden som ”vi” har av ”dom” är gemensam. David Spurr har hittat exempel på postkoloniala förhållningssätt i såväl reklam som hos Nobelpristagare. En av de svenska medieforskarna på det här området, Ylva Brune, lyfter fram att nyhetsjournalistiken är speciell eftersom arbetsprocessen måste gå snabbt och är rutiniserad vilket ofta leder till att nyhetstexterna blir tillskurna efter schabloner.

Utifrån det blir den bilden blir det intressant att se om andra journalistiska genrer, med andra förutsättningar, representerar etnicitet på ett mer nyanserat sätt. Vi har därför valt att dela in texterna efter vilken genre de kan sägas tillhöra, för att se om olika typer av text skiljer sig åt i hur de

¹ Spurr, *Rhetoric of the empire*, 62, egen översättning

skildrar grekerna och den ekonomiska kris de befinner sig i. Och kanske än mer intressant: om det finns bilder som återkommer överallt.

1.1. Syfte och frågeställningar

Vårt syfte är att undersöka vilka bilder Svenska Dagbladet förmedlar av det grekiska folket. Med hjälp av en kritisk diskursanalys granskar vi artiklar som handlar om grekerna och den ekonomiska kris landet befinner sig i. Artiklarna delas vidare in i tre olika genrer för att vi ska kunna undersöka om det finns skillnader i hur det grekiska folket framställs i olika typer av journalistiska texter. Vår frågeställning blir därmed:

1. Hur framställs det grekiska folket i Svenska Dagbladets rapportering från Grekland under perioden 1/3 2011 – 29/2 2012?
2. Finns det någon skillnad på hur det grekiska folket framställs i olika typer av artiklar?
3. Finns det i artiklarna någon kopplingen mellan egenskaper hos det grekiska folket och den nuvarande ekonomiska krisen?

1.2. Bakgrund

1.2.1. Svensk forskning på området.

En av de svenska forskare som verkar inom det område vi intresserat oss för är Anna Roosvall som är lektor vid Örebro universitet, och bland annat undervisat i mediasystemteori. Just nu arbetar hon med forskningsprojektet *Nation och globalisering i utrikesnyheter* som studerar representationer av människor från olika delar av världen. Hon doktorerade 2005 med avhandlingen *Utrikesjournalistikens antropologi. Nationalitet, etnicitet och kön i svenska tidningar* och har även och har även skrivit om temat "den andre" på utrikkessidorna – något som knyter väl an till vår studie.

Leonor Camaüer har skrivit om etnicitet och media. Hon har bland annat varit redaktör för en utredning tillsatt av regeringen – *Mediernas Vi och Dom. Mediernas betydelse för den strukturella diskrimineringen* – där hon efterlyser ökade resurser och större intresse för medias arbetssätt i förhållande till reproduktionen av diskrimineringen av "de andra" Även hon är lektor och forskare vid Örebro universitet.

Även medieforskaren Ylva Brune har ägnat sig åt att nyhetsrapportering och stereotyper. Hon doktorerade på JMG i Göteborg med avhandling *Nyheter från gränsen* om hur journalister skriver om de invånare i Sverige som kallas invandrare. Hennes avhandling skildrar stereotyper inom

Sverige till skillnad från vår studie, men använder sig av liknande teorier. Hon skriver bland annat att i en rutinmässig rapportering bekräftar nyheterna och eliterna varandras legitimitet och visar på utstötande, främlinggörande och rasistiska drag i de senaste 30 årens nyhetsrapportering.

1.2.2. Grekland

Grekland är en republik med drygt 11 miljoner invånare. President är Karolos Papoulias, men då presidenten mestadels har ceremoniella uppgifter, styrs landet av premiärminister Loukas Papademos. Han och en blocköverskridande regering tillträdde 2011, och efterträdde då socialdemokratiska Giorgos Papandreou.

Grekland har länge haft en svag ekonomi, och vid inträdet i EMU 2001 uppgavs siffror för budgetunderskottet som inte stämde. Med de egentliga siffrorna skulle inte EMU:s krav uppfyllts, och Grekland skulle ha nekats inträde i eurozonen. Efter höga utgifter för sommar-OS 2004 blev budgetunderskottet ännu större, men minskade fram till 2009. Då drabbade den internationella finanskrisen Grekland och underskottet ökade återigen. Detta försatte Grekland i en akut ekonomisk kris, som ledde till att landet 2010 fick ett nödlån från euroområdets stödfond EFSF mot krav på att en rad ekonomiska åtgärder utfördes.^(NE) ²

Bland kraven fanns skattehöjningar, åtgärder mot skattefusk, sänkta löner i den offentliga sektorn och reformer av socialförsäkringar och pensioner. Eftersom att detta åtgärdspaket inte fick avsedd effekt beviljades Grekland ett nytt lån i oktober 2011. Parlamentet röstade ja till stödpaketet i februari 2012³. I samband med förhandlingarna anordnades demonstrationer i Aten, och inom regeringen har det rått oenighet om huruvida de krav som sparpaketen för med sig är rimliga.

² Sandlund, *Nationalencyklopedin*, Grekland- ekonomi, näringsliv, handel och investeringar

³ <http://www.swedenabroad.com/sv-SE/Ambassader/Athen/Landfakta/Om-Grekland/Ekonomi-naringsliv-handel-och-investeringar/>

2. Teoretisk utgångspunkt

2.1. Socialkonstruktivism

Uppsatsen utgår ifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Socialkonstruktivismen väljer att inte ta någon kunskap för given. Istället ifrågasätter teorin den kunskap om världen vi har och menar att vi ser vår omgivning genom ett egenkonstruerat perspektiv. Det betyder att det inte kan finnas någon oberoende verklighetsuppfattning eftersom vi var och en ser på vår omvärld med en blick färgad av olika diskursiva uppfattningar.⁴

Socialkonstruktivismen är en viktig del av den kvalitativa textanalys vi arbetar utifrån. I boken *Diskursanalys i praktiken* beskrivs hur en skriven text, enligt ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, aldrig kan vara fullt ut objektiv:

”Så snart språk används så har verkligheten konstruerats. Genom att namnge ting, grupperingar eller händelser har sammanhang skapats - verkligheten har producerats. Efter det som benämnts den ’språkliga vändningen’ går det knappast att hävda att det finns någon objektiv hållpunkt eller utsiktsplats utanför diskurserna eller bortom de språkliga framställningarna.”⁵

Genom att definiera något med språkets hjälp begränsar vi också vad som går att läsa ut av det och inte – en subjektiv bild har skapats. Det finns därför helt enkelt ingen möjlighet att säga eller skriva något som är till fullo objektivt.

2.2 Etnicitet

Etnicitet definieras av Nationalencyklopedin som “identifikation med och känsla av tillhörighet till en etnisk grupp”.⁶

Det finns många olika sätt att se på betydelsen av begreppet. Det sätt vi lyfter fram är socialkonstruktivismens, som till skillnad från ett essentialistiskt synsätt, avvisar tanken på etnicitet som en grundläggande mänsklig egenskap. Socialkonstruktivismen menar istället att etnicitet är en produkt av sociala relationer och att begreppet i princip inte behöver betyda mer än identifikation till en grupp. Man argumenterar även för att grupptillhörighet först i förhållande till andra grupper, när

⁴ Bayles, Smith och Owens, *The globalization of world politics*, 162

⁵ Palmblad, *Diskursanalys i praktiken*, 10

⁶ Lindholm Schultz, *Nationalencyklopedin*, Etnicitet

man jämför kulturell skillnad eller likhet, får betydelse.⁷

Det är utifrån utgångspunkten att etnicitet konstrueras som vi undersöker Svenska Dagbladets konstruktion av en grekisk sådan.

2.3 Representation

Runt omkring oss möts vi dagligen av en mängd olika representationer i populärkulturer och i media. Dessa kan inte ses som spegelbilder som återger bilder i en dimension, utan något som etablerar nya berättelser. Sociologen Stuart Hall, som är en av de som lanserade begreppet på 70-talet, menar att representation står för meningsproduktion genom språk, bilder och diskurser. Det kan enkelt sägas handla om hur man använder språket och andra symboler, och Hall betonar att representation kan handla om två olika saker: både att beskriva och att symbolisera.⁸

Begreppet är mångfacetterat begrepp som kan användas på flera olika sätt. Vi använder alltså begreppet i syfte att se hur text framställer en viss grupp både på genom att direkt beskriva den och genom symboler som har en indirekt betydelse.

⁷ Smith, *Myths and memories of the nation*,

⁸ Lindgren, *Populärkultur*, 57

3. Teori och tidigare forskning

3.1. Postkoloniala teorier

Postkoloniala teorier är ett samlingsbegrepp för teorier som visar på hur de maktrelationer mellan kolonier och kolonisatörer som grundades under imperialisttiden lever kvar och reproduceras än idag. Frantz Fanons *Svart hud, vita masker* ses ofta som den första boken där det postkoloniala perspektivet förs in⁹. I den identifierar han ett kolonialt homogent subjekt, som finns representerat i såväl historiska texter som i litteratur och i vår gemensamma mytbildning. Med sitt konstaterande om att detta subjekt alltid definieras utifrån, la han grunden för en mängd teorier om ett ”vi” och ett ”dom”.¹⁰

Den som gav de postkoloniala teorierna ett egentligt genomslag var litteraturteoretikern Edward Said. Hans teori om en ”Orientalism” beskriver hur västvärlden – Occidenten – konstruerar bilden av den främmande Orienten, ständigt i motsats till bilden av sig själv. Det orientala är liktydigt med vad vi i väst uppfattar som annorlunda och främmande¹¹. Konstruktionen av ”dom” bygger alltså lika mycket på att vi definierar vad som är ”vi”, och dessa två står i direkt motsats till varandra.

Men kolonialiteten – alltså det som analyseras i postkoloniala studier – är inte nödvändigtvis begränsad till den historiska kolonialismen. Den argentinsk-amerikanske filologen Walter Dignolo skriver ”modernitet/kolonialitet” för att visa sambandet mellan de två begreppen. Genom att föra in modernitetsbegreppet menar idéhistorikern Klas Grinell att man bättre kan förklara exempelvis Sveriges roll i en postkolonial värld, och som i vår analys även Greklands

”Vi” och ”dom” är då inte bara ett motsatsförhållande som konstrueras mellan Väst och Öst, utan också ett som konstrueras mellan ett ”vi” som står också för det moderna och civiliserade, och ett ”dom” som då blir motsatsen. Detta går att applicera på ett förhållande mellan Nord- och Syd-europa, där ”dom” blir vår nordeuropeiska bild av sydeuropéer, en stereotyp som förklaras under rubriken ”Sydlänningen”.¹²

3.2. Stereotyper

Ett av uttrycken för ett maktförhållande är stereotypen. Genom att stereotypisera konstruerar vi grupper och individer som blir till ”den andre”.¹³ Stuart Hall visade i *Spectacle of the other* på rasifierande stereotyper i reklam och populärkultur från 1800-talet fram till nutid. Han konstaterade att

9 Lindgren, *Populärkultur*, 179

10 Fanon, *Black skin, white mask*, foreword xiii

11 Lindgren, *Populärkultur*, 179

12 Grinell, *Att sälja världen*, 90

13 Spurr, *Rhetoric of other*, 181

stereotyperna har reproducerats hela tiden, även om representationerna av dem har blivit mindre provocerande på ytan.

Föreställningen om "den andre" finns alltså kvar i oss, men den uttrycks nu på subtilare sätt.¹⁴ Det här berörde även Edward Said som menade att det finns en manifest nivå av kolonialism, och en latent. Den manifesta nivån är den mest uppenbara, och det är den som lättast förändras med tid och ökad medvetenhet. Den latent nivån, alltså våra bakomliggande föreställningar som kan ta sig väldigt diskreta uttryck, är svårare att förändra.¹⁵

När det kommer till att studera olika stereotyper kan det vara viktigt att lyfta frågan om huruvida det skulle vara eftersträvänsvärt att inte använda sig av några stereotyper alls. Socialpsykologen Henri Tajfel har svarat på detta med följande ord:

"Målet är inte att förhindra kategorisering av människor - det vore omöjligt och inte ens önskvärt - utan att kunna skapa 'neutrala' kategorier, inom vilka varje enskild människa bedöms på grund av specifik information, och inte med grund i en maktrelaterad bedömningsram med referenser som appliceras på kategorin som han råkar höra till."¹⁶

Detta citat sammanfattar hur stereotyper fungerar – att individer i grupper som delar vissa attribut automatiskt antas dela allt annat – och motiverar studier av detta område.

3.3. "Sydlänningen"

Den modernitet som i postkoloniala teorier ofta förknippas med Europa sägs ha sin grund i Grekland, men maktförhållandena mellan Nord- och Sydeuropa har sedan länge förändrats. Efter renässansen har det allt oftare påvisats en kulturell skillnad mellan de två delarna. Idéhistorikern Mats Andrén beskriver en del så här: "I Sydeuropa, föreställde man sig, fanns en blomstring och kreativitet som kontrasterade mot Nordeuropas karghet".¹⁷

I sin avhandling *Att sälja världen* har Klas Grinell undersökt svenska turistkataloger från 1930-talet fram till 1990. Förutom konstruktionen av ett främmande öst, ser han också en tydlig uppdelning mellan Nord- och Sydeuropa. I turistmaterialet som behandlar länderna kring Medelhavet, har han funnit en tydlig och ofta återkommande stereotyp: "sydlänningen".¹⁸

Ordet sydländsk återkommer som adjektiv i många av de texter Grinell undersökt och får stå för en lättsam syn på tillvaron:

14 Lindren, *Populärkultur*, 181

15 Grinell, *Att sälja världen*, 83

16 Pickering, *Stereotyping - the politics of representation*, 22, egen översättning

17 Grinell, *Att sälja världen*, 91

18 ibid. 90

“Det sydländska står för en otuktad och färgsprakande blomstring där människorna lever sorglösa liv. Sydlänningen tar dagen som den kommer och bekymras inte av fattigdom eller politiskt förtryck.”¹⁹

De här föreställningarna om människor från Medelhavsregionen är inget nytt utan kan kopplas till vad som kallas klimatläran. Det är en teori från 1700-talet vars mest kända förespråkare var författaren Montesquieu. Han utgick ifrån att en människans beteende är starkt förknippat med hans kropp. Enligt teorin leder då ett varmt klimat till att huden är öppnare och mer avslappnad vilket gör att sinnesintrycken blir starkare. Detta skulle i sin tur ge en rad egenskaper som än idag associeras stereotypen “sydlänning”.

En person som lever i ett varmare land ska alltså enligt klimatläran vara mer mottaglig för sinnesintryck, mer fantasifull och mer känslig än någon som lever i ett kallare land. Dessutom sägs det att det varmare klimatet ska medföra en starkare sexualdrift, lägre moral, lägre känslighet och saktfärdighet med att ändra sina seder och sitt beteende. Någon som lever i ett kallt klimat blir av Montesquieu på samma vis tilldelade de motsatta egenskaperna. Det är viktigt att betona att klimatläran är en vetenskap som idag har inte längre har någon legitimitet.²⁰

För att återvända till Klas Grinells avhandling så har han där hittat spår av denna bild av “sydlänningen” i 1900-talets turistbroschyrer. En “sydlänning” beskrivs som “sorglös, högröstad, glödande, tar dagen som den kommer, och är stolt över sina barn”. Det sydländska beskrivs också som impulsivt och det talas om en “sydländsk lättja” och om “uppslupp(en) levnadsglädje”.²¹

I ett maktförhållande mellan Nord- och Sydeuropa blir stereotypen “sydlänning” ett “dom” som “vi” iakttar. Vi är i det här fallet “nordbon”, som får stå för modernitet, förnuft och hög moral. 1700-talets vetenskap har alltså enligt Grinell bidragit till en föreställning som lever kvar i vår gemensamma mytbildning än idag. I vår analys undersöker vi om det finns spår av den sydländska stereotypen även i Svenska Dagbladets rapportering från Grekland.

3.5. Stereotypiseringens retorik

Litteraturforskaren David Spurr har i boken *Rethoric of the Empire* kartlagt retoriska grepp som skribenter i väst tar när de ska beskriva Orienten. Han är noga med att påpeka att dessa uttryck går att hitta i såväl snabbproducerad journalistik, som i böcker av nobelpristagare, och frågar sig också om det över huvud taget är möjligt för en skribent i väst att beskriva övriga länder utan att texten

19 ibid. 91

20 ibid. 91-93

21 ibid. 95

får koloniala tendenser.²²

De retoriska exempel han radar upp i sin bok, handlar inte bara om hur man beskriver personer i "främmande" länder, utan också om hur platsen i sig beskrivs. Det som är intressantast för vårt syfte är dock beskrivningarna av människor. Liksom Fanons och Suids teorier om det postkoloniala så bygger Spurrs teorier på ett antaget motsatsförhållande mellan Öst och Väst. Men antaget att det också råder ett motsatsförhållande mellan Nord och Syd, blir Spurrs retoriska modeller intressanta även i vår undersökning.

Det som får mest betydelse för vår undersökning är hans teorier om klassificerande – att vi i Väst (eller i vårt fall Nord) rangordnar andra samhällen med oss själva som norm för vad som är ett framstående och civiliserat samhälle. Ju närmre ett annat land kommer oss, desto mer lyckat framställs det som. Spurr har också visat på hur missförhållanden i ett land skylls på invånarnas mentalitet, samt att denna mentalitet beskrivs som att den är av naturen given, tillhörande en slags nationalsjäl.²³

3.6. Semiotik

Ett verktyg i vår analys har varit semiotiken. Vi använder oss främst av idén om olika betydelsenivåer, denotation och konnotation, som först definierades av lingvisten Louis Hjelmslev, men som sedan utvecklades av Saussure vars målsättning var att utveckla en lära om "tecknens liv i samhällslivet".²⁴

Förutom det som står direkt och uppenbart utskrivet i texterna, denotationen, har vi letat efter konnotationer, som är den indirekta eller abstrakta betydelsen. Konnotationen följer med denotationen, och kan vara minst lika självklar och känd gemene man trots att den är outtalad. Man beskriver konnotation som kollektiva associationer som är kulturellt etablerade.²⁵ När vi genomfört vår textanalys har vi valt att använda detta redskap för att komma åt det som inte står utskrivet explicit. Var och en av de genrer vi analyserar – nyheter, feature och åsiktsmaterial – har sina egna bestämda koder, något som förklaras närmare i avsnittet om genrer.

3.6.1. Textbegreppet

Textbegreppet syftar inte bara till text i form av skrivna bokstäver utan används för olika yttringar, som ljud, bild och saker, som är betydelsebärande och därför på något sätt kan "läsas".²⁶

Vi kommer att använda begreppet text på detta sätt eftersom att vi förutom skriven text även tar hänsyn till bilder och tidningens redigeringen i analysen.

²² Spurr, *Rethoric of the empire*, 12

²³ ibid. 62

²⁴ Gripsrud, *Mediekultur, mediesamhälle*

²⁵ Gripsrud, *Mediekultur, mediesamhälle*

²⁶ Lindgren, *Populärkultur*, 14

Utifrån Stuart Halls perspektiv kan man säga att våra tidningsartiklar har tre nivåer: kodning, text och avkodning. Innehållet kodas av sändaren, eller i det här fallet journalisten, förs över som "text" och avkodas av mottagaren/läsaren.²⁷ Det är alltså tre steg; produktion, text och reception.²⁸ Eftersom kommunikation sker i kodad form är den, enligt Hall, polysemisk vilket betyder att den har flera möjliga betydelser. Det finns alltså inget som garanterar att läsarens eller publikens avkodning helt stämmer överens med det som kodats in. Men han betonar att texter är strukturerade på så sätt att de bär en dominerande eller prefererad betydelse som begränsar utrymmet för tolkningar.²⁹

Den amerikanske sociologen Herbert Gans argumenterar för att texter säger något om publiken. Producenten och publiken ingår i samma sociala och kulturella sammanhang och har därför ett gemensamt språk och gemensamma kulturella koder.³⁰

3.7. Genre

En genre kan inom forskningen definieras som en typ av text för vilken speciella normer gäller, både när det kommer till form och innehåll. Dessa normer är visserligen föränderliga över tid, men bland människor med samma kulturella konventioner finns ändå gemensamma uppfattningar kring vad som gäller i respektive genre.³¹

"Begreppet genre är mycket centralt för förståelsen av all slags mediekommunikation. Det är journalisternas kännedom om nyhetsmediernas genrer som gör att vet hur olika typer av reportage och artiklar ska utformas."³²

Genreindelningen fungerar som en slags konsumentupplysning, som i en videobutik där filmerna till exempel sorteras in i action, komedi och drama och så vidare. Där fungerar denna klassificering av texter som kommunikation mellan producent och publik. Den har en viktig funktion då publiken genom sin förkunskap om genren snabbt kan förstå vad som förmedlas.³³

Den genreindelning som vi gör är baserad på artiklarnas stil och innehåll och förklaras närmare i metodkapitlet.

27 ibid.

28 Gripsrud, *Mediekultur, mediesamhälle*

29 Lindgren, *Populärkultur*, 16

30 ibid. 15

31 Gripsrud, *Mediekultur, mediesamhälle*, 162

32 ibid. 163

33 ibid. 163

4. Metod och material

4.1. Avgränsningar och urval

Grekland i sig har under de senaste åren varit välrepresenterat i tidningar på grund av de senaste årens ekonomiska oro och lämpade sig därför väl för studien. Vi har därefter valt att utgå ifrån artiklar om Grekland som har skrivits under ett års tid, från första mars 2011 till sista februari 2012. Avgränsningen är gjord av två skäl. För det första vill vi ha ett material som är tillräckligt stort för att flera olika typer av artiklar ska finnas representerade, för det andra täcker materialet på så sätt in två stora händelser i Grekland; genomförandet av och händelserna inför det fjärde åtstramningspaketet under sommaren 2011 och det femte i februari 2012.

Vi har begränsat undersökningen till en svensk morgontidning, Svenska Dagbladet. Det är Sveriges tredje största morgontidning med en upplaga på strax under 200 000 exemplar och har ett brett utbud av reportage från utlandet.³⁴

Urvalet av artiklar och tidning är strategiskt och vi utgår ifrån teorin om gynnsamma omständigheter. Det innebär för den här undersökningen att om en grekisk etnicitet konstrueras som primitiv och omodern i en av vårt lands mest lästa morgontidningar, som därigenom har mest personal och resurser att lägga på utrikesbevakningen, bör samma sak kunna återfinnas även i svenska tidningar med mindre resurser.³⁵

Artiklarna har därefter delats upp i tre kategorier: nyheter, feature och åsiktsmaterial för att kunna se om det är någon skillnad på hur det grekiska folket avbildas på olika plats i tidningen. Här har artikelns stil och innehåll fått avgöra vilken grupp den kommit att tillhöra, istället för placering i tidningen. Vi har också satt upp delvis olika krav på vad artiklarna ska innehålla för att vara relevanta för vår analys. Nedan följer en redogörelse för hur vi valt att definiera de tre kategorierna och vilken typ av journalistiskt material som har undersökts.

Till att börja med har vi utgått ifrån artiklar som i första hand kretsar kring grekiska inrikesfrågor eller den grekiska befolkningen. Det har fått till följd att vi inte gått igenom artiklar där Greklands ekonomiska situation behandlats på EU-nivå. Anledning till att vi valt bort dem helt enkelt att sådana artiklar sällan handlar om Grekland eller innehåller några uttalanden om eller av greker. Vi har även valt bort ett antal fall som handlar om en brottsutredning i Grekland som i första hand kretsar kring en inblandad svensk person. Undersökningen är dessutom helt riktad mot Svenska Dagbladets eget material och vi har därför valt bort material som tidningen köpt in från TT utan att själva skriva till något och olika typer av insändare.

³⁴ Sandlund, *Nationalencyklopedin*, Svenska Dagbladet

³⁵ Esaiasson mfl, *Metodpraktikan*, 161

I gruppen nyheter har vi tagit med det material som publiceras på nyhetsplats i tidningen och vars funktion är att behandla en aktuell händelse. En enkel utgångspunkt är att det i samtliga fall är artiklar som har ett väldigt kort bäst föredatum. De tar upp händelser som utspelar sig nära inpå publiceringsdatumet i tid och som därav är av intresse för allmänheten just för tillfället. Nyheterna har försetts med ytterligare ett krav för att komma med i studien: endast de artiklar som, inklusive bilder och rubrik, tar upp minst en tabloidsida har granskats, detta för att kunna sälla bort de nyheter som är alltför korta och snabba. Där berörs sällan det grekiska folket och det är därför av mindre intresse för vår studie.

Åsiktsmaterial klassar vi som ledare och krönikor som publicerats antingen på ledarsidan eller på nyhetsplats. Det ingår alltså inga krönikor från exempelvis kultursidorna, sporten eller diverse bilagor. Som tidigare nämnt granskas endast redaktionellt material, det vill säga inga insändare eller debattartiklar. Svenska Dagbladets artiklar under vinjetten Perspektiv, där skribenten på nyhetsplats skriver fritt kring olika utrikeshändelser har vi valt att klassificera som åsiktsmaterial, eftersom att de innehåller en personlig röst.

Den tredje genren är feature. Det innebär artiklar som uttrycksmässigt och aktualitetsmässigt inte faller in under varken traditionella nyheter eller åsiktsmaterial. Här har vi tänkt omvänt gentemot nyhetsartiklarna, vi har frågat oss om artikeln lika gärna hade kunnat publiceras idag som då den publicerades. I praktiken handlar det bland annat om personporträtt, längre reportage på nyhetsplats och resereportage. Eftersom de inte nödvändigtvis har lika kort bäst föredatum som vanliga nyheter har feature ofta ett annat tilltal.

För att ta fram vårt urval har vi gjort en sökning i Mediarkivet på alla artiklar från Svenska Dagbladet från den givna perioden som innehåller ordet Grekland. Bland de 901 träffarna har vi sedan sorterat ut de artiklar som uppfyller våra krav. Totalt har vi analyserat 26 artiklar. De är uppdelade på 7 stycken nyheter, 8 feature och 11 åsiktsmaterial.

4.2. Analysmodell

4.2.1. Kritisk diskursanalys

”Mänsklig kommunikation, till exempel tal, skrift, estetiska uttryck och fotografier, genom-
syrras mer eller mindre av ideologi, av förhärskande tankesätt och normer, vilka kan vara
mer eller mindre uppenbara och i många fall omedvetna.”³⁶

Vi gör en kvalitativ studie och det empiriska materialet analyseras genom kritisk diskursanalys som ett textanalytiskt verktyg. Det är en vetenskaplig teori och metod som kan sägas vara till för att

36 Ekström mfl., *Metoder i kommunikationsvetenskap*, 123

analysera språk och makt.³⁷ Analysmetoden passar vår undersökning, eftersom att man i en kritiskt diskursanalys tar hänsyn både till texten i sig, och det samhälle den är producerad i. Som forskare kan man då gå in djupare i texter och analysera vad som sägs uttalat och tydligt vilket vi valt att kalla explicit och outtalat eller underförstått vilket vi refererar till som implicit.

Kritisk diskursanalys syftar alltså till att analysera språkliga handlingar utifrån ett kritiskt teoretiskt perspektiv.³⁸ Utgångspunkten är att relationer mellan människor inte kan vara neutrala. Kritisk diskursanalys analyserar i första hand samhällets maktstrukturer det vill säga hur vissa grupper och idéer styr medan andra marginaliseras.

Till vår undersökning har vi med hjälp av tidigare liknande forskning formulerat ett antal metoder för att kunna att se spår av ett postkolonialt förhållningssätt i texten. Det finns såklart en hel mängd olika uttryck som man kan leta efter, men de vi har valt att studera är följande fyra:

1. Helhetsbild

Här undersöks textens makrostruktur, alltså vilka teman och ämnen som texten innehåller. Då ingår både den skrivna texten, bildsättningen och hur tidningssidan är redigerad. Dels går det på så vis att se hur de sammanfaller till ett intryck som helhet, dels går det att se vilken relation de tre elementen har till varandra och på vilken plats vad får sägas.³⁹

2. Stereotyper

Begreppet stereotyp kan sägas vara en förenklad inre bild av en grupp, som ofta, men inte alltid, ger en beskrivning av gruppens medlemmar på ett negativt sätt. Genom att se vilka grupper som nämns i texten, och se om det finns mönster i hur de beskrivs kan man urskilja de olika stereotyper som en grekisk person kan tillhöra, och genom att i sin tur se på dessa stereotyper tillsammans kan man uppfatta hur en gemensam grekisk stereotyp ser ut.

3. Klassificering

Genom att utgå ifrån bilden av det primitiva samhället som ett långt ifrån oss och ifrån Spurrs teori om klassificering, tar vi här upp exempel på när det grekiska samhället och dess invånare värderas, antingen uttalat med oss som jämförelse, eller outtalat.

4. Orsak-verkan

Genom att studera orsak-verkan-förhållanden i text kan man se vilka händelser och ageranden som legitimeras. Att något är orsak och något annat verkan kan vara direkt utskrivet i texten, men indelningen kan också ske genom ordval, meningsordning och dramaturgi. I vår undersökning använder

37 Ekström mfl., *Mediernas språk*, 123

38 ibid. 122

39 ibid. 129

vi orsak-verkan-förhållanden för att se om det finns förklaringsmodeller i texten där det grekiska folkets sätt att vara är en del av orsak eller verkan, och om deras agerande i olika situationer legitimeras eller inte.

Genomgående kopplar vi också i analysen till teorier om det primitiva samhället och om ett maktförhållande mellan Nord- och Sydeuropa. För att på så sätt nå den andra nivån av den kritiska diskursanalysen, den där textens konstruktion kopplas till en rådande samhällsdiskurs.

4.3. Tillvägagångssätt

För att kunna genomföra en så systematisk och rättvisande studie som möjligt konstruerade vi ett kodschema för analysen (se Bilaga 1). Vi valde att dela upp analysen av varje artikel enligt en till ämnet anpassad modell av Laura Mulveys undersökning *Den manliga blicken*.⁴⁰ Det är en analys av film och den är uppdelad i tre perspektiv; kamerans, skådespelarnas och publikens. Vi har anpassat detta till att se hur journalisten, aktörerna i texten och läsaren ser på det grekiska folket. Vi använde Mulveys modell för att vi i ett tidigt stadiet var intresserade av via vems blick bilden av det grekiska folket visades. När vi sen samställde resultaten från analysen valde vi att integrera dessa delar i texten snarare än att använda protokollets uppdelning.

Analys-schemat är uppdelat i ett antal frågor som vi sedan sett på varje text utifrån. I stora drag handlar det om att hitta någon omnämning av en "grekiskhet"; alltså en konstruerad grekisk etnicitet. Vi undersökte i första hand artiklarna på en textuell nivå och var därför tydliga med att se på vad som skrevs om det grekiska folket både explicit och implicit uttryckt. Vi tittade även på orsak-verkan-samband i koppling till en grekisk etnicitet, användandet av metaforer och förförståelser och på vem som i texten uttalar sig om det grekiska folket.

Artiklarna är uppdelade i tre olika genrer: nyheter, feature och åsiktsmaterial. Till en början gjorde vi en indelning efter var i tidningen artiklarna var publicerade men efter att ha gått igenom materialet konstaterade vi att den uppdelningen inte återspeglade texternas karaktär. Djuplodande reportage återfanns på nyhetsplats och åsiktsmaterial i ekonomidelen. Därför delade vi istället in artiklarna efter karaktären på texten, något som finns noggrannare förklarat i urvalskapitlet.

Vi har sedan delat upp de 19 artiklarna sinsemellan och analyserat drygt en tredjedel var. För att ha en så synkroniserad analysmetod som möjligt har vi under arbetets gång diskuterat fram gemensamma tolkningar och användningsområden för de begrepp vi tagit upp i teorikapitlet. Därigenom har vi kunnat säkerställa att vi har gått tillväga på samma sätt i analysen av materialet.

Efter genomgången av artiklarna hade resultatet en stor bredd. Vi riktade in analysen på fyra

40 <https://wiki.brown.edu/confluence/display/MarkTribe/Visual+Pleasure+and+Narrative> +Cinema

områden som vi ansåg vara relevanta för vår studie. Dessa, som vi tagit upp i tidigare avsnitt, är helhetsbild, orsak-verkan-samband, stereotyper och klassificering.

Vi har diskuterat igenom vad vi har hittat för exempel på hur en grekisk etnicitet konstruerats inom ramen för vart och ett utav de fyra områdena. Utifrån dessa exempel har vi byggt vår analys av materialet och delat upp det i de tre journalistiska genrer som tidigare nämnts: nyheter, feature och åsiktsmaterial. Det är värt att påpeka att alla texter som analyserats inte tagits upp som exempel i texten. Omfattningen av analysen varierar mellan de olika genrerna, detta beror på att de i utförande är mycket olika och därför har behövt gå igenom i olika grad.

4.4. Metodkritik

Kvalitativa studier har, till skillnad från kvantitativa studier, inga tydliga siffror att hålla fram och får därför dras med större ifrågasättande av vetenskaplighet. Det går som forskare, inom all forskning, inte att bortse från en viss förförståelse, och att det är genom denna som omvärlden tolkas.⁴¹

Vi delade i en första analys upp artiklarna mellan oss det finns såklart en risk för att vi till viss grad kan ha gjort olika läsningar av texterna. Det som en person uppfattar som viktigt kanske nästa inte fastnar för. För att komma till rätta med det här har vi tittat på varandras texter och utbytt citat under processens gång. Vi har även använt oss av ett gemensamt analyschema för att i så stor mån som möjlighet säkerställa att vi undersökt samma aspekter av texterna (bilaga 1).

I ett första försök delade vi genrerna efter tidningens egna sektioner men upptäckte snart att den inte följde strikta mönster utan i hög grad verkade godtycklig. Mer berättande reportage kunde ligga under sektionen nyheter vilket gjorde att vi sedan valde att dela in genrerna efter egna definitioner som förklaras i föregående avsnitt. I de flesta fall var indelningarna oproblematiske, men några artiklar låg i gränslandet mellan feature och nyhet, vilket har gjort att avgörandet har legat i våra händer. Detta kan man som läsare vara medveten om. För att uppnå reliabilitet har vi försökt att vara så transparenta som möjligt i våra redogörelser för hur vi arbetat.

Vi har under arbetets gång förhållit oss till ett antal av de kriterier för vetenskaplighet som finns, som koherens, omfattning och öppenhet. En utgångspunkt har varit att försöka ta hänsyn till hela det underlag som funnits i vårt material, och att ta hänsyn till alla förekommande uppgifter. Vi har även försökt förhålla oss kritiskt till vår egen förförståelse och försökt revidera vår analys allt eftersom.⁴² Eftersom vi justerat våra textanalytiska verktyg under processens gång, för att säkerställa att vi uppfyller vårt syfte, tror vi oss ha god validitet.

⁴¹ Ekström mfl., *Metoder i kommunikationsvetenskap*

⁴² ibid.

5. Analys

5.1. Helhetsbild

Vilka teman och helhetsbilder som förmedlas, samt om dessa kan kopplas till en grekisk mentalitet.

Genom att analysera textens helhetsbild går det att se i vilka sammanhang Grekland och den grekiska befolkningen representeras i media. Dels undersöks artiklarnas huvudtema och sammanhang och dels samspelet mellan den skrivna texten, bilderna och redigeringen. Fokus ligger här på att se om dessa teman förmedlar en bild av det grekiska folket.

5.1.1. Nyheter

När Svenska Dagbladet skildrar Grekland i nyhetsartiklar är det ofta ett land vars folk står i intern konflikt. Artiklar ackompanjeras med bilder på poliser med kravallsköld⁴³, stora demonstrationståg⁴⁴ eller våldsamma sammandrabbningar mellan de två grupperna.⁴⁵ Detta sätter direkt en ton av ett land där inte bara pågår ekonomiska oroligheter utan även sociala sådana.

Det behöver inte nödvändigtvis finnas någon explicit koppling mellan den skrivna texten och bilderna av våld och konflikt. I artikeln *Vägen nu öppen för miljardstöd* visas tre bilder: en tom plats med rökmoln som i bildtexten beskrivs som "tårgasmoln"; två poliser som sparkar på en liggande man som i bildtexten beskrivs som "demonstrant"; en bild på två grekiska regeringsmedlemmar. Texten i sig handlar, precis som rubriken indikerar, till allra största delen om ett ekonomiskt stöd-paket till Grekland medan demonstrationen bara nämns i förbifarten. Tack vare bilsättningen ges ändå en känsla av ett land i krig.

Våld är väl representerat som tema. Artikeln *Massprotest mot sparpaket* är bilsatt med kravallpolis som möter demonstranter. I de delar av artikeln som handlar om själva demonstrationen benämns vissa deltagare som vandaler och beskrivs på följande vis:

"Aktivisterna var väl förberedda med bensinbomber, raketer och sten. De såg länge ut att kunna behålla kontrollen av torget, inte minst sedan de efter två timmars sammandrabbningar fått förstärkning av något tusental meningsfränder från en annan demonstration i den grekiska huvudstaden."

43 Goksör, *Svenska Dagbladet*, Massprotest mot sparpaket

44 Larsson, *Svenska Dagbladet*, Greker märkta efter ett år av kris

45 Lundin, *Svenska Dagbladet*, Vägen nu öppen för miljardstöd

Anhängare till det grekiska kommunistpartiet KKE deltar i en demonstration mot de drastiska åtgärder som den grekiska regeringen försöker införa.

FOTO: STORIS KARANALIS/REUTERS

Ekobrottsmyndigheten i Grekland har intensifierat sina kontroller av skattesmitare.

FOTO: THANASSIS STAVRAKIS/AP

Skatteinspektörer letar ekonomiska brottsslingor i tullstationen vid Elefsina.

FOTO: KAREN NELSON

"Inkompetens har kört Grekland i botten"

Bild 1

Ord och anspelningar för genom hela artikeln tankarna så mycket till en krigssituation att även händelser i den grekiska riksdagen smittas: en oppositionspolitiker säger exempelvis att "vi måste slåss för att rädda landet". Samma anda återfinns i *Vägen nu öppen för miljardstöd*: "hårdast lär striden bli om privatiseringarna".

I nyhetsartiklarna finns också en tendens att vinkla på problem i skötseln av Grekland. Artikeln "*Inkompetens har kört Grekland i botten*"⁴⁶ (se ovan) bildsätts av demonstranter, dyra båtar och skatteinspektörer vilket kan skapa en ton av att det är folket som demonstrerar, de rika personerna som köpt båtarna och statens misslyckade skatteinsamling ligger som till grund för problemen; kort sagt majoriteten av befolkningen utgör problemet. Ekonomen som yttrar uttalandet finns inte ens med på bild.

I artikeln "*Papandreou kom hit för att förstöra*"⁴⁷ finns en bild på premiärminister Papandreou själv men också flera på olika grekiska människor – de beskrivs som bönder, tiggare och åkare. Återigen finns inte personen vars citat lyfts till rubrik representerad på bild utan det skapar en känsla av att hela det grekiska folket uttalar sig unisont mot sig själva och sin regering.

Våld och dålig politisk styrning är de två tydligaste temana och de kan till viss del stämma in på stereotypen "sydlänning". Denne beskrivs som en person som handlar impulsivt, hetsigt och oeftertänksamt.⁴⁸ Det är egenskaper som kan förknippas med ett dåligt styre och våldsamma handlingar.

5.1.2. Feature

Temana i featureartiklarna som undersökts varierar beroende på om de är mer av djuplodande ny-

⁴⁶ Lundin, *Svenska Dagbladet*, "Inkompetens har kört Grekland i botten"

⁴⁷ Kühler, *Svenska Dagbladet*, "Papandreou kom hit för att förstöra"

⁴⁸ Grinell, *Att sälja världen*, 93

hetskaraktär eller lättsammare reportage.

Artiklarna som i större utsträckning rör sig mot nyhetsgenren använder sig inte av våldet som tema på samma vis som de rena nyheterna. Bilderna som förekommer i anslutning till artiklarna, som handlar om facket⁴⁹ och fattigdom i Aten⁵⁰, visar inga demonstranter och varken rubrik eller innehåll tar i någon större grad upp våldet. Istället fokuserar de i större utsträckning på själva berättandet, det kan ses som en grundförutsättning för genren.

I motsats till nyheterna får feature i viss utsträckning också rapportera om vad som ur vårt perspektiv är positiva händelser. Här finns istället temat om ett harmoniskt liv på landet som minner om det förflutna.

*Tillbaka till rötterna*⁵¹ handlar om en kock som försöker göra den grekiska maten mer "genuin" och "bekymmerslös". På bilderna finns en liten fiskebåt med män som bär fisken för hand och en hög färska grönsaker.

Artikeln *Greker återgår till lantlig byteshandel*⁵² spelar an på samma tanke. Den handlar om biodlaren Olga som flytt Aten för att återvända till byarna. Artikeln bildsätts med bikupor och lantliga miljöer. Här visar tidningen att Olga lever ett harmoniskt liv på landsbygden.

En annan typ av positivt tema finns i artikeln *Lustfylld upptäcksresa*⁵³ om regissören Athina Rachel. Hon porträtteras som en stark, självständig kvinna och modern kvinna. I bilden i anslutning till artikeln står hon i keps och svartklädd och ler framför kameran med blicken rakt fram i en position som förknippas med styrka.

Den positiva bilden av ett lantligt liv, och den om den lyckade konstnären, går att koppla till bilden av det primitiva samhället, något som utvecklas i kapitlet om klassificering.

5.1.3. Åsiktsmaterial

Ett återkommande tema i åsiktsmaterialet är att hela situationen kring Greklands ekonomi med hjälp av metaforer målas upp som ett spel. Med rubriker som *Politiskt spel styr dramat i Grekland*⁵⁴ och *Generositet gav grekisk tragedi*⁵⁵. I den förstnämnda artikeln står det vidare att "Svarte Petter heter spelet när parlamentet i dag röster om nya åtstramningar".

Att använda metaforer för att jämföra grekisk inrikespolitik med just spel kan lätt skapa en metonymi mellan grekisk politik och en lek; det förringar parlamentets beslutsfattande och fråntar

49 Lundin, *Svenska Dagbladet*, Fackförbundets högvarter i centrala Aten andas klasskamp

50 Mauzy, *Svenska Dagbladet*, Det är fruktansvärt att se alla som köar för ett mål mat, från bebisar till 90-åringar

51 Berquist, *Svenska Dagbladet*, Tillbaka till rötterna

52 Lundin, *Svenska Dagbladet*, Greker återgår till lantlig byteshandel

53 Eriksson, *Svenska Dagbladet*, Lustfylld upptäcksresa

54 Lundin, *Svenska Dagbladet*, Politiskt spel styr dramat i Grekland

55 Larsson, *Svenska Dagbladet*, Generositet gav grekisk tragedi

det därigenom sin legitimitet.⁵⁶

Denna spelfaktor i politiken stämmer väl in på stereotypen om sydeuropéer. Det finns en bild av att människor i länderna kring Medelhavet "tar dagen som den kommer" och att de handlar "impulsivt".⁵⁷

Precis som i nyhetsförmedlingen är våldet i samhället ett återkommande tema, även här ställs våld mot politik i samma artiklar. Här tillskrivs våldet främst ungdomar:

"Våldet kommer däremot från Greklands unga anarkister som med stenar och molotovcocktail rycker ut från stadsdelen Exarchia som de har i fast grepp."⁵⁸

Precis som i fallet med nyhetsartiklar bildsätts också åsiktsmaterialet med krigslika bilder på polis och demonstranter. Samma mönster syns i *Strejker och krav i väntan på ödesdomen*⁵⁹ där texten i stort handlar om grekisk inrikespolitik men får illustreras av våldsyttningar.

5.2. Stereotyper

Vilka grupper som framträder i materialet, hur dessa beskrivs och om de kan kopplas till en sydländsk stereotyp.

I vår indelning är det inte vattentäta skiljelinjer mellan de olika stereotyperna, utan de går i vissa fall ihop, exempelvis är alla kategorier en form av representation av greker. Till hjälp har vi Grinells bild av den sydländska stereotypen i turistkataloger som vi använt som jämförelsematerial. Enligt Grinell beskrivs personer från Syd jämfört med Nord som att de exempelvis har starkare sinnesupplevelser, mer fantasi, starka drifter, omoraliska, okänsliga, långsamma, högröstade, glödande, stolta, impulsiva och brokiga.⁶⁰

5.2.1. Nyheter

I genomgången av nyhetsartiklarna har det framträtt ett visst antal olika stereotyper som presenteras var och en för sig under samlingsnamn. Det har också gått att hitta beskrivningar som drag återkommer i de olika kategorierna.

Politikerna framställs som att de försöker styra upp situationen men ständigt misslyckas:

Det är mycket fokus på Papandreou som beskrivs vara i en pressad situation. Bilder målas upp av

⁵⁶ Lindgren, *Populärkultur*, 89

⁵⁷ Grinell, *Att sälja världen*, 91-95

⁵⁸ Lundin, *Svenska Dagbladet*, Politiskt spel styr dramat i Grekland

⁵⁹ Lundin, *Svenska Dagbladet*, Strejker och krav i väntan på ödesdomen

⁶⁰ Grinell, *Att sälja världen*, 91-95

honom som både som kämpande och motarbetad. Han beskrivs främst i förhållande till det grekiska folket:

”Väldet och den jäsannde oron i det grekiska samhället är premiärminister Giorgos Papandreous akilleshäl.”⁶¹

”Han är en idiot, en hycklare, en amerikansk lakej, lyder omdömena på gatan.”⁶²

Citat från människor på gatan får måla upp en bild av Papandreou som opålitlig och ansvarsfull. Implicit framställs Papandreou som om han inte vore kompetent för sitt uppdrag:

”– Han försöker lägga skulden på andra, han säger att han har tagit på sig andras misstag, han som orsakat kaoset, säger Joana Savalas, en arbetslös journalist som själv tar kontakt med SvD på Syntagmatorget i Aten.”⁶³

Facket beskrivs i första hand genom sina demonstrationer och strejker. En ung man får uttala sig: ”Fackets ständiga demonstrationer står mig upp i halsen. Det är bara en tom ritual”. Implicit förmedlas en bild av en högljudd grupp som har orealistiska mål. I artikeln *Vägen nu öppen för miljardstöd*⁶⁴ kan man läsa:

”Klart står att facket kommer att motsätta sig varje försök att avskaffa privilegier och sänka kostnaderna i de statsägda bolagen. I kombination med Greklands tunga byråkrati och en snårskog av regleringar torde detta vara något av en mardröm för utländska investerare.”

Implicit sägs här att facket är en bromskloss för en förändring i Grekland. De beskrivs inte som individer utan som en massa utan visioner och mål, och ofta tillsammans med bilder av röda fanor. Konnotationerna av detta är negativa med associationer till Sovjet. Det bakåtsträvande är en egenskap som återkommer i flera av stereotyperna nedan.

Intellektuella/expert beskrivs som den grupp som har god överblick över situationen och som är trovärdiga. De får ta rollen som ”förnuftets röst”, och säga saker som alla vet att... och de unga vägrar acceptera. Men även de beskrivs med egenskaper som kan sägas vara grekiskt stereotypa.

Den grekiske ekonomen Yannis Stournaras beskrivs som en ”ettrig samhällsdebattör” och han är

61 Lundin, *Svenska Dagbladet*, Vägen nu öppen för miljardstöd

62 Küchler, *Svenska Dagbladet*, Papandreou kom hit för att förstöra

63 Küchler, *Svenska Dagbladet*, Folkets misstro mot Papandreou växer

64 Lundin, *Svenska Dagbladet*, Vägen nu öppen för miljardstöd

inte den som ”gömmar sig i ett akademiskt elfenbenstorn”. Kritik mot den avgående Papandreou och ironi ”fräser” han fram⁶⁵. Beskrivningarna visar på en intensiv, dramatisk och högröstad karaktär. En liten parentes är att det i de flesta artiklar är en och samma man som får uttala sig i denna roll.

I övrigt beskrivs gruppen som drabbade av omständigheterna och inte som medskyldiga till dagens situation, som de andra grekerna. Unga, framtida akademiker, används som symboler för modernitet och är på något sätt offer för Greklands situation. Berättelsen säger att dessa unga kommer att stå utan arbete eller tvingas fly för att klara sig.

Dagens grekiska studiebegåvningar och entreprenörssjälar gör allt för att fly. De tror inte på nya jobb i Grekland, och även om de finnes, så skulle lönen vara en bråkdel av vad man tjänar i andra länder.⁶⁶

Men vi är åtminstone här och visar att vi inte bara kommer att svälja politikernas medicin, fräser 23-åriga Maria som studerar arkitektur och redan nu vet att sannolikheten att få ett riktigt jobb, är lika stor som att hitta en förmögenhet på gatan.⁶⁷

Hon beskrivs som stolt med ett starkt temperament.

Detta kan kopplas till teorin om modernitet, där denna grupp välutbildade beskrivs som närmare ”oss” än ”dom andra”. Deras höga utbildning kan kopplas till framställningen av dem som mer trovärdiga än greker i över lag.

Det grekiska folket, denna kategori får stå för de fall då man talar generaliserande om det grekiska folket. Den mest uttalade och tydliga stereotypen av greker i nyhetsartiklarna låta reportern komma i citat från intervjupersonerna, som själva är greker. Här får ekonom som även förekom i föregående text uttala sig om det ”grekiska folket”:

”Vi präglas fortfarande av vårt ottomanska arv. Vi har en ekonomi och ett samhälle som skulle kunna betecknas som ”postsultanskt”. I detta frodas medelmåttan och brist på respekt för regler. Vi greker är dessutom världsmästare på att uppfinna undantag.”

⁶⁸

Implicit kan man läsa ut flera egenskaper som; omoralisk, lat och uppfinningsrik. Det förkommer också i sammanhang där stereotypen i sig bekräftas och kommenteras:

65 Lundin, *Svenska Dagbladet*, ”Inkompetens har kört Grekland i botten”

66 Küchler, *Svenska Dagbladet*, Papandreou kom hit för att förstöra

67 Lundin, *Svenska Dagbladet*, Greklands unga tror inte på sparpaketen

68 Lundin, *Svenska Dagbladet*, ”Inkompetens har kört Grekland i botten”

”Vi måste ändra på bilden av oss greker som lata, om att vi sitter i solen hela dagarna och dricker ouzo – det är helt fel!”⁶⁹

Men stereotyper av greker kommer även fram i löpande text, med reporterns ord, där det rymts en förförståelse av grekers egenskaper: ”Jakten på skattesmitare har visserligen intensifierats de senaste åren”.⁷⁰ Genom att betona problemet med skattesmitare, hänvisar man också till en viss förförståelse om att grekerna själva är orsaken till dagens situation i landet. Greker beskrivs som både lata och korrupta:

Ett Grekland där statsanställda tjänade tre gånger så mycket som de i den privata sektorn, där majoriteten av alla läkare och advokater deklarerade inkomster lägre än deras sekreterare, och där de med ”ansträngande” jobb kunde gå i pension från 50 års ålder.⁷¹

Att sätta citattecken runt ansträngande visar på att reportern att bilden av ett grekiskt sinnelag visas också upp genom beskrivningar av handlingar och aktiviteter. En reporter konstaterar efter några dagar i Grekland att ”alla spämmare har släppt för hur man talar om landets politikerklass, inte bara grinigt hemma i soffan, utan till vem som helst som vill höra på”.⁷² En grekisk kvinna får uttala sig om grekernas relation till EU:

– De vill sänka vår levnadsstandard. Jag tror att det beror på att de är avundsjuka på vår livsstil, säger hon, och påminner om att åtstramningskraven i första hand kommer från Tyskland, huvudfinansiären bakom stödet till Grekland.
– Jag vill inte bli som tyskarna vill.”⁷³

Implicit ges en bild av stolthet och bortskämdhet, av att inte förstå allvaret i situationen utan istället skylla ifrån sig. Detta är också ett tecken på oansvarighet. Även denna grupp kan kopplas till en beskrivning av bakåtsträvare.

5.2.2. Feature

På motsvarande sätt har vi gjort en genomgång av featurematerial och funnit följande stereotyper:

Intellektuella/konstnärer: Stereotypen om greker i allmänhet skapas också genom att betona hur

- 69 Küchler, *Svenska Dagbladet*, Papandreou kom hit för att förstöra
- 70 Lundin, *Svenska Dagbladet*, ”Inkompetens har kört Grekland i botten”
- 71 Larsson, *Svenska Dagbladet*, Greker märkta efter ett år av kris
- 72 Küchler, *Svenska Dagbladet*, Papandreou kom hit för att förstöra
- 73 Goksör, *Svenska Dagbladet*, Massprotest mot sparpaket

annorlunda denna grupp intellektuella och konstnärer är. Den framgångsrike filmskaparen Yorgos Lathimos konstaterar att han inte har något intresse av att gå ut och demonstrera eller uttala sig offentligt om Greklands politik. Däremot var det viktigt för honom att spela in sina filmer i Grekland, som ett statement. Han gav grekisk film ett nytt ansikte, står det i ingressen.⁷⁴

Det finns en betoning på konstnärernas koppling till USA och resten av Europa, ofta har de vistats en period av sitt liv utomlands. De beskrivs också som att de på olika sätt utmanar det grekiska samhället; Athina Rachel Tsangaris gör upp med patriarkala strukturer, unga kvinnor pratar om att de skulle vilja ha mer jämställda relationer till sina pappor och män över huvudtaget.⁷⁵

Denna kategori kan tolkas genom att titta på klasstillhörighet och teorier om modernitet. De tillhör ofta mer privilegierade skikt i samhället (vilket bland annat kan utläsas av studier utomlands) och koderna talar om att deras smak stämmer överens med "vår" (genom referenser till sådant vi känner igen, exempelvis Volvo). Det är en grupp som får stå i kontrast till "det grekiska folket" och tillskrivs andra och färre grekiska egenskaper än andra stereotyper. Tydligt är att bilden av en grekisk etnicitet som befästa med vissa homogena egenskaper fortfarande finns närvarande i dessa texter, även om den är i periferin.

Dock får porträttet av Theo Angeloupoulos i *Ridå för stor filmkonstnär*⁷⁶ utgöra ett slags undantag. Han beskrivs visserligen som någon som hämtat inspiration från andra europeiska filmare, men fokus ligger inte alls på hans egenskaper som grek utan tycks lite mer nyanserat; Theo Angeloupoulos gjorde en film om grekiska skuldkrisen, "typiskt honom att ta ett vardagligt och politiskt brännbart ämne och ge det en alldeles egen tolkning."

Ungdomarna är arga och besvikna, och har i artikeln *Greklands unga tror inte på sparpaketen* slagit upp något som beskrivs som en brokig tältstad för att protestera mot regeringen. Bilden som målas upp är av en löst sammansatt grupp av flummiga och oorganiserade individer.

På torget möts vänsteraktivister, anarkister, hippies, högerextremister och framförallt oorganiserade ungdomar som är besvikna och arga, som upplever att de får betala priset för föräldragenerationens konsumtion, en groteskt uppblåst statsapparat och vardagskorrupta politiker som byter tjänster mot gentjänster.⁷⁷

Texten illustreras av en stor bild med tre unga personer som blundar och ligger på rygg bredvid varandra under en stor tältduk täckt av text och symboler (bland annat står det "all kids are artists").

74 Eriksson, Svenska Dagbladet, Älskar det enkla

75 Larsson, *Svenska Dagbladet*, Lustfylld upptäcksresa

76 Schueler, Svenska Dagbladet, Ridå för stor filmkonstnär

77 Lundin, *Svenska Dagbladet*, Greklands unga tror inte på sparpaketen

”På en gräsmatta framför ett jättelikt indiantält håller grupp på med yoga. Vid ingången står det: ‘Lämna skorna utanför, ta med ditt hjärta’ och ‘Dance, dance, dance’.
-Vi mediterar kollektivt för att frisätta positiv energi som ska förändra Grekland.”⁷⁸

Ord som brokig och oorganiserade står explicit, beskrivningarna av ungdomarnas utseende; vildvuxet svart skägg, och överkroppen fylld av tatueringar med bokstäver och slingrande ormar, ger implicit förstärkning det oorganiserade och även associationer till det politiskt vänsterradikala, vilket också får stå i kontrast till en rationell och realistisk syn på världen (som ges av intellektuella eller experter).

Deras krav - det enda som hela denna brokiga skara kunnat enas om - är att regeringens svångremspolitik inte genomförs.⁷⁹

Facket: I en artikel om en kommunistisk fackförening får läsaren ett målade porträtt både av platsen och av den beskrivna gruppen.

”Fackförbundet Genops högkvarter i centrala Aten andas klasskamp och militant retorik av ett slag som i större delen av Europa för länge sedan har ersatts av samverkan och gemensamt ansvar.”⁸⁰

Artikeln bildsätts med en suddig bild i grodperspektiv på fackföreningens ”högkvarter”. Ordet högkvarter är ett militärt ord, som förstärker bilden av militans och ”fyrkantighet”. På bilden är en skylt som vi får förmoda är fackföreningens logga uppsatt över en öppen gallergrind. Bilden påminner väldigt starkt om bilder från nazisttidens koncentrationsläger och entrén ser väldigt mycket ut som den kända ingången till Auschwitz.

De negativa konnotationerna i föregående artikel är inte särskilt subtila. Egenskaper som kan läsas ut är exempelvis: trångsynthet, en dogmatisk hållning, motsatsen till frihet. Här, på samma sätt som i nyhetsartiklarna, beskrivs facket som bakåtsträvare.

78 ibid.

79 ibid.

80 Lundin, *Svenska Dagbladet*, Fackförbundets högvarter i centrala Aten andas klasskamp

Det grekiska köket har mycket mer att bjuda på än souvlaki och moussaka. Till höger Pavlos Soueref, kock i Korfu stad.

FOTO: ANN LINDBERG

Tillbaka till rötterna

KORFU I Grekland litar man på sina råvaror och krånglar inte till det. Här har slow food och närodlad alltid gällt. Maten är hälsosam, vacker – och god. Nu vågar kockarna allt oftare bjuda turisterna på mer genuin mat.

Medelhavet är det säsongen som styr och så har det alltid varit. Ihop med det närodlade ger det "slow food-mat".

– Här i byarna har man alltid odlad för husbehov och alltid på ett naturligt sätt, utan konstighe-

ka kaffet får vi en sorts baklava med citronfyllning.

Att besöka en grekisk taverna om söndagarna är en upplevelse. Då går hela familjer, stora som små, ut och äter lunch bestående av mängder av smårätter och sto-

Bild 2

Det grekiska folket får i flera fall förekomma i beskrivningar av en pittoresk traditionell livsstil:

"Att besöka en grekisk taverna om söndagarna är en upplevelse. Då går hela familjer, stora som små, ut och äter lunch bestående av mängder av smårätter och stora fat med nyfångad och grillad fisk. Vi greker älskar våra traditioner"⁸¹

Bara rubriken "Tillbaka till rötterna" andas en idealiserande bild av traditioner.

Här följer ett exempel på hur vi gått tillväga i vår analys och även för att ge en helhetsbild av hur en artikel kan se ut. En av bilderna visar ett bord med vit duk och grekisk mat uppdukad med ett glas rött vin – en aptitretande bild för en svensk publik, som uppfyller våra drömmar om hur enkel, robust, grekisk mat ska se ut. En annan visar vad som ser ut som traditionella fiskare på en brygga med en gammaldags fiskebåt i bakgrunden – även detta lockande för läsare med semesterdrömmar. I ingressen står att man "inte krånglar till det" och även "genuin mat". Citat ur texten förstärker bilden av ursprunglighet:

"I Grekland har de aldrig glömt bort sina vilda delikatesser – precis som runt resten av Medelhavet är det säsongen som styr och så har det alltid varit.

– Här i byarna har man alltid odlad för husbehov och alltid på ett naturligt sätt, utan

konstigheter.”⁸²

Ord som genuin, vild och naturligt sätt står explicit utskrivet, dessutom hänvisar man till att “så har det alltid varit” med en positiv klang. I featurematerialet framhålls det överlag fler positiva egenskaper och stereotyper än i andra genrer, till exempel som en passionerad karaktär. Men detta är enligt Spurr, bara andra sidan av samma mynt i stereotypiseringen av “den andre”. Beskrivningar ger “den andre” egenskaper som tycks naturgivna och som klassificerar dem som ett primitivt folk.

I featurematerialet är “det grekiska folket” också närvarande i periferin i artiklarna om de intellektuella, där får stå för omoderna värderingar.

5.2.3. Åsiktsmaterial

I åsiktsmaterialet är bilden mer snäv än i de andra genrerna; å ena sidan beskrivs politikerna och å andra sidan det grekiska folket.

Politikerna. Papandreou beskrivs inte vara kapabel att driva den politik Grekland behöver.

Giorgos Papandreou chockade omvärlden med vad som omedelbart döptes till ett galet självmordsbeslut.”⁸³

”Papandreou talar om nationell samordning för att kunna ta sig ur krisen snarare än att ägna sig åt politisk pajkastning.”⁸⁴

Implicit säger man att det är just pajkastning man ägnar sig åt i nuläget. Överlag beskrivs gruppen politiker med misstro:

”Tycker det ena av de båda stora partierna en sak tycker det andra nästan automatiskt tvärtom.”⁸⁵

Att “automatiskt vilja motsaten” är ju en beskrivning som passar på barn i trotsåldern, och säger något om det implicita budskapet om oansvarighet och irrationalitet.

Det grekiska folket: Denna stereotyp i första hand om en massa och inte om individer. Och denna grupp beskrivs som känslotark - ofta arg och besviken:

82 ibid.

83 Lundin, Svenska Dagbladet, Tre vägar framåt i grekisk tragedi

84 Almkvist, Svenska Dagbladet, Krisen är Greklands chans till ett lyckligt slut

85 ibid.

”Torgen i Aten är fyllda till bredden av arga greker som förlorat förtroende och framtids-
hopp.”⁸⁶

Åter igen beskrivs de starka känslorna, besvikelsen är tätt sammankopplad med ilska.

”Grekerna är i dag desillusionerade. Den som är ung och utbildad lämnar landet. Alla andra
försöker överleva så gott det går, spenderar sina sparslantar och hoppas på ett mirakel.”⁸⁷

Bilden är att de demonstrerar, och annars inte gör någonting åt situationen. De försöker alltså inte skapa förändring på ett konstruktivt och rationellt sätt, utan beskrivs som irrationella i sina protester. Detta är ytterligare ett exempel på beskrivningar av ett bakåtsträvande.

5.2.4. Sammanfattning av stereotyperna

Det som först ser ut som olika stereotypa bilder visar sig efter hand ha starka gemensamma drag som mynnar ut i en essens av beskrivningen av ”greker”, det vi kallar för konstruktionen av etnicitet. De drag som är mest genomgående i de olika stereotypa bilden av greker är oansvarighet och irrationellt beteende. Både facket och ungdomarna beskrivs som engagerade, men utan verklighetsförankring eller några egentliga mål - man protesterar för att protestera utan ett genomtänkt syfte med det hela.

Bilden av bakåtsträvarer illustreras ibland med bilder av facket, i andra fall med protesterande utan mål och syfte och associeras och med det grekiska folket som en massa. Faktum är att det grekiska tycks ha konnotationer av bakåtsträvande i många sammanhang. Även politikernas misslyckade försök att styra upp situationen förklaras med beskrivningar om grekisk mentalitet, och bakåtsträvande.

För att återkoppla till Grinells bild av en sydländsk karaktär så återfinns exempel på dessa egenskaper i samtliga av de stereotyper vi funnit. Även de stereotyper av intellektuella/konstnärer/expert, en slags elit, som främst framkommer i feature och nyheter får sydländsk karaktär genom att beskrivas som impulsiva, stolta och glödande.

De stereotyper av greker som tecknas i de olika genrerna kan sägas fylla två funktioner; å ena sidan beskrivs individer och grupper med egenskaper kopplade till en grekisk etnicitet, och å andra sidan spegla andra grekiska stereotyper genom att själva ställas i kontrast till dem. Dessa individer framställs som undantagen, tycks vara kopplat till klasstillhörighet och idéer om modernitet, och

86 Gustavsson, Svenska Dagbladet, Grekiskt sönderfall plågsamt för Europa

87 Lundin, Svenska Dagbladet, Strejker och krav i väntan på ödesdomen

ställs i kontrast till en massa – det grekiska folket.

5.3. Klassificering

Hur grekerna beskrivs i förhållande till Sverige och Nordeuropa, hur deras tekniska och vetenskapliga nivå beskrivs, och huruvida bilden av ett primitivt samhälle visas upp.

Ett sätt att mäta modernitet på, har sedan upplysningstiden varit att definiera det observerade samhällets tekniska och vetenskapliga nivå.⁸⁸ David Spurr skriver i *Rethoric of the empire* att alla samhällen klassificeras av oss européer med Europa som norm och förebild. Den högsta nivån är liktydig med den Europeiska, och andra samhällen beskrivs då komma mer eller mindre nära oss. Dessa tankar hänvisar han till Darwin, som ansåg att mänskliga samhällen rangordnades efter teknik, vetenskap och politisk och social organisation. Enligt Spurr sätts en likformad norm upp för alla samhällen, och det finns inget utrymme för andra lösningar.⁸⁹ De samhällen där teknik och vetenskap spelar en liten roll har kallats primitiva, och hr ihop med det vi anser vara det förflutna, det icke-moderna.⁹⁰

5.3.1. Nyheter

Jämförelser med Sverige/Nordeuropa sker främst genom beskrivningar som anspelar på vår egen bild av vad som är modernt. Som i följande exempel där en målande bild av arbetsfördelningen mellan en grekisk kvinna och hennes man ges:

“Maria Kandia [...] är hemmafru och håller fint omkring sig. Hon serverar en sockerchock i form av små chocklad- och vaniljkrämsbakelser, medan hennes man, 60-årige Antonis, tänder dagens femtioelfte cigarill”.⁹¹

Med oss själva som norm för jämställdhet – alltså lika arbetsfördelning i hemmet – framstår detta grekiska par som väldigt omodernt. Frun städar och bakar och mannen röker sin femtioelfte (alltså ett odefinierat, väldigt högt antal) cigarill.

Det går också att påpeka grekers ickemodernitet genom att skriva in relationer till Sverige i texten. Sverige blir då, i all sin modernitet, ett förebildsland.

88 Grinell, *Att sälja världen*, s. 59.

89 Spurr, *Rethoric of Empire*, s. 62-64.

90 Grinell, *Att sälja världen*, s. 59.

91 Küchler, *Svenska Dagbladet*, *Grekerna sparar på allt*.

“Däremot kan de inte heller komma på några namn på någon de hellre skulle vilja se som ny ledare. Antonis slänger till med Olof Palme”. Grekerna spar på allt.

När det kommer till den vetenskapliga nivån och nivån på politisk organisation så skildras i nyhetsartiklarna ett universitetsväsen i kris där “dagens grekiska studiebegåvningar och entreprenörs-själar gör allt för att fly”⁹². I artikeln *Folkets misstro mot Papandreou växer*⁹³, ger meningar som “upproriska parlamentariker”, “För att undvika myteri och uppror i de egna leden” och beskrivningar av uppretade politiker, en bild av en rörig politisk organisation. Parlamentsledamöterna kräver Papandreous avgång när de blir uppretade, och det framstår som om stolthet är något viktigt för premiärministern själv.

“I början av veckan drog upproriska parlamentariker och ministrar från Papandreous egna parti Pasok tillbaka från sitt stöd för ledaren, efter att han tillkännagivit att han tänkte utlysa en folkomröstning om villkoren för räddningspaketet, och med det lyckats reta upp alla andra euroländer sin trott sig redan ha förhandlat klart om saken.

(...)

Vreden (folkets min anm,) och de nakna hoten om att Greklands dagar i eurozonen kunde vara räknade, uppretade i sin tur Papandreous ministrar och flera parlamentsledamöter till att kräva finansministerns avgång. En förtroendeomröstning som Papandreou alltså vann.

(...)

Papandreou har också vunnit en smula politisk stolthet: han går frivilligt, han blev också petad. För att undvika myteri och uppror i de egna leden sade han inför förtroendeomröstningen att han inte skulle klamra sig fast vid makten även om han vann.”

Ett primitivt samhälle är ett som befinner sig där vi var för länge sedan, därmed ser vi ett jordbrukssamhälle som en återgång. Till skillnad från akademikerna som flyr från universiteten och de unga som är ute på Atens gator och demonstrerar, framställs jordbrukaren i artiklarna som en stabil person vars framgång skildras utförligt.

92 Küchler, Svenska Dagbladet, “Papandreou kom hit för att förstöra”.

93 Küchler, Svenska Dagbladet, Folkets misstro mot Papandreou växer.

I artikeln nedan görs ett svep över det grekiska samhället, där det kritiska läget för olika yrkesgrupper (arbetare, tjänstemän och akademiker) beskrivs. Stycket om vinodlaren Nicos får sedan avsluta texten. Det beskrivs hur Nicos inte bara säljer vin i Grekland utan även till USA, Tyskland och Kina. Hans yrke framstår därmed som lyckat, och stycket om honom får avsluta texten som ett positivt exempel, i kontrast till allt det negativa.

Jordbrukssamhället, alltså det primitiva, är i nyhetsartiklarna det enda som beskrivs som väl-skött. Det som vi anser vara ett högt stående vetenskapligt och politiskt organiserat samhälle miss-sköts i texterna om Grekland. I den stora kontexten kan detta tänkas ge en bild av att jordbruket passar grekerna, medan ett modernt samhälle inte gör det. Därmed framkommer en representation av ett folk som är mer primitivt än vad vi anser vårt eget vara.

hit för att förstöra"

Papandreou får ta många verbala käftsmällar.

Han är en idiot, en hycklare, en amerikansk lakej, lyder omdömena på gatan. Bakom de oortodoxa ordvalen anas en växande desperation, främst hos dem som är beroende av statliga pengar i form av pensioner och löner, vård och skola, men även från företagare världen som lider stora förluster när hushållen får mindre inkomster.

Många affärer har under de två krisåren stängts igen, även i huvudstadens finare kvarter. Även de greker som har pengar kvar att spendera håller stenhårt i sina plånböcker, ovissa om framtiden.

Det sägs att försäljningen av den berömda grekiska marmorn

Vi måste ändra på bilden av oss greker som lata, om att vi sitter i solen hela dagarna och dricker ouzo. ”

Vinodlaren **Nicos Zacharias**.

har gått ner till närmare noll. Nya tjusiga kök eller badrum är inte vad en befolkning i kris lägger pengar på. Bilförsäljningen har gått ner med 70 procent och lämnat 13 000 bilhandlare utan jobb, många med skulder till bil-tillverkarna.

Om det fanns en tid då stora tänkare och filosofer flockades till Grekland så känns den i dag mycket antik. Dagens grekiska studiebegävningar och entreprenörssjälar gör allt för att fly. De tror inte på nya jobb i Grekland, och även om de funnes, så skulle lönen vara en bråkdel av vad man kan tjäna i andra länder.

– I min klass har över hälften sagt att de kan tänka sig att lämna landet efter examen. Jag tänker också på det, säger 21-åriga juridikstudenten Valia Ampatzi.

Hon berättar att parlamentet snart ska rösta om att ta bort botten för löner, alltså att en arbetsgivare ska kunna betala sina anställda hur litet som helst.

Valia föreställer sig att företagen kan komma att erbjuda ner till 300–400 euro i månaden,

eller kanske ännu mindre, för en nyanställd.

Bara småjordbrukarna verkar tro på att de goda grekiska produkterna kommer att stå sig på världsmarknaderna. Traditionella, relativt kris-immuna varor som vin, ost, olivolja och oliver som exempelvis svenskarna är förtjusta i.

– Vi har solen, klimatet och produkter som vi alltid kommer att kunna exportera, säger vinodlaren Nicos Zacharias, som är tredje generation i täten för en liten vingård i den undersköna Nio musornas dal, i bergen norr om Aten. Även om grekerna går mer sällan på taverna så ska de ha vin på matbordet.

Nicos säljer inte bara vin i Grekland, utan även till USA och Tyskland. En delegation från den kinesiska ambassaden kom

nyligen på besök på gården, för att lära sig mer om vin. Kineserna lägger sig till med allt fler västerländska vanor, berättar Nicos.

Vinodlaren säger att en läxa man lärt sig av krisen, är att man måste samarbeta, bli bättre på marknadsföring. Jordbrukare, vinodlare – alla som kan föra fram grekiska produkter och Grekland utomlands – måste ta gemensamma tag.

– Vi måste ändra på bilden av oss greker som lata, om att vi sitter i solen hela dagarna och dricker ouzo – det är helt fel! Det blir svårt, men vi har varit här i 3 000 år, och jag är säker på att vi kan vara här i 3 000 år till.

teresa.kuchler@svd.se
lars.pehrson@svd.se

Bild 3

5.3.2. Feature

Beskrivningen av universitetens, politiken och de anställdas kris hamnar i featureartiklarna i pe-riferin, men den tendens till att skildra jordbruket som en lösning på det övriga samhällets kaos återfinns här som tema för en hel artikel.

Artikeln *Greker återgår till landsbygden*⁹⁴ handlar om att unga greker återvänder till avfolkade byar och ändrar sig åt jordbruk eller fiske. Vi möter här Olga Palavidou som har flyttat från Aten och startat en biodling i byn där hennes familj kommer ifrån. Aten beskrivs som stekhet och kaotiskt av reportern, som berättar Olgas historia om ett sorglöst liv i Aten innan krisen, men där det nu är nästan omöjligt att klara sig.

94 Lundin, Svenska Dagbladet, Greker återgår till lantlig bytesshandel.

”Sedan dess [krisens början, vår anm] har det blivit ännu värre. Affärerna i Aten dör som flugor. De unga borde ge sig ut på landsbygden. Där går det alltid att leva. Och där slipper man stressen, säger Olga och blickar ut genom fönstren, mot olivträden och de grönskande kullarna.”

Trots att biodlingen har drabbats av en sjukdom och delvis förstörts, och att ingen honung kommer att kunna skördas förrän nästa år framstår livet på landet som en lösning. Olgas sambo Haris (som är lika frälst på biodling) beskriver i positiva ordalag att de inte har något behov av pengar eller investeringar då de praktiskt taget har återgått till byteshandel. Olga beskrivs vara smal och gämlig och utstrålar entreprenörens glödande hängivenhet och okuvliga vilja. Såväl hennes yrke som hon själv framställs alltså positivt.

”Förra året drabbades biodlingen av en sjukdom som slog ut större delen av verksamheten. Nu har hon bara 35 kupor kvar. Andra odlare satte in penicillin och klarade sig bättre. Men Olga Palavidou är övertygad biologisk odlare och avstod, trots att priset hon - och hennes företag Melissious - fick betala var högt.

- Det var ett bakslag som höll på att knäcka mig. Jag bara grät och grät när jag såg mina bisamhällen dö. Men jag vägrade att ge upp, minns den 32-åriga smala och gämliga kvinnan som utstrålar entreprenörens glödande hängivenhet och okuvliga vilja.

Honung kan hon inte skörda i år eftersom biodlingen ska återhämta sig från krisen. Det innebär att bisamhällena nu får all honung för att sedan delas upp så att Olga Palavidou nästa år ska kunna ha 120-150 kupor igen. Men det betyder också ett år utan intäkter.

Hemma i det gamla stenhuset i byn Doriza, byggt av Olgas farfar, är fönstren på vid gavel. På bordet står fat med tomater, färost, zucchini, oliver, hembakat bröd och vin från grannens odling.

- Vi har praktiskt taget inga pengar. Vi byter honung mot vin eller mot reservdelar till bilen. Vi lånar saker av varandra och behöver inte investera, berättar sambon Haris Manis som är lika frälst som Olga som startade odlingen när hon i början av finanskrisen blev arbetslös i Aten.”

Återigen visas alltså livet i staden upp som ickefungerande, och livet på landet som dess fungerande motsats. Detta trots att de egentliga uppgifterna om biodlingen pekar på en mängd problem. Att de två personerna i artikeln beskriver livet på landet som något de trivs med generaliseras i rubriken till ”Greker återgår till lantlig byteshandel”, och citat från Olga som handlar om att hennes livsval även är andras framtid ger en generell bild av att biodlingen är något som inte bara dessa två indi-

vider föredrar framför ett liv i staden, det är också en lösning för unga i allmänhet. Här tolkas ett enskilt exempel som en tendens, utan att någon fakta i texten bekräftar huruvida det verkligen är vanligt att greker flyttar ut på landet.

Texten avslutas med ett stycke där Olgas flytt kopplas till ett större sammanhang, en återgång till det liv man levde tidigare generationer bröt upp för att flytta till storstaden:

”Olga Palavidou går en annan väg, tillbaka till landsbygden varifrån tidigare generationer bröt upp för att söka sin lycka i storstaden Aten där i dag nästan hälften av Greklands 11 miljoner invånare lever.”

- Aten är en molok. Nästan alla mina kompisar vill bort därifrån.

Tre featureartiklar utgörs av personporträtt på eller intervjuer med grekiska filmskapare. I två av dem förekommer bara uttalade nordeuropeiska jämförelser när deras favoritfilmer listas, men i artikeln ”Lustfylld upptäcktresor” – en intervju med regissören Athina Rachel Tsangari – bereds dessa kopplingar mycket plats. Det berättas om att hon flyttade till USA för att kunna förverkliga sin dröm att bli filmskapare, och att hon gillar svenska filmer. Stycket om hur symboliskt viktig Volvon är för huvudpersonen, broderas ut och får avsluta texten.

”Sin bana som filmskapare har Athina Rachel Tsangari i huvudsak haft i USA dit hon flyttade i början av 90-talet för att undkomma föräldrarnas förväntningar på att hon skulle bli läkare. När hon pluggade filmproduktion i Austin i Texas var hon även konstnärlig ledare för kortfilmsfestivalen Cinematexas som bland annat visade svenskan Gunvor Nelsons kortfilmer.”

Tsangari är förtjust i svenska filmare och nämner förutom den självklara inspirationskällan Ingmar Bergman även Jan Troell, och Vilgot Sjömans Jag är nyfiken-filmer (”viktiga politiska filmer som jag såg när jag var liten flicka”). Och Volvon som Marina kör i filmen visar sig vara en viktig detalj.

”- Det var inte lätt att hitta den där Volvon från sent 80-tal i Grekland. Volvo är en av mina favoritbilar, de är så handfasta och pålitliga, verkligen en symbol för den skandinaviska estetiken. Marina måste kunna identifiera sig mycket med sin bil, den är hennes hem, den ger henne kraft.”

Tsangari är en framgångsrik person, och då betonas då hennes kopplingar till moderniteten – alltså i det här fallet Sverige. Att komma nära oss, och längre ifrån Grekland får en positiv innebörd.

Dessa kopplingar mellan modernitet och framgång återkommer vi till i slutsatsen.

5.3.3. Åsikt

Även i åsiktsmaterialet framstår det som att Grekland har en låg nivå av politisk organisation, med våra mått. Ordet kaos återkommer flera gånger. Hur det nu är så passar kaoset väl in i helhetsbilden.⁹⁵⁹⁶ Det konnoterar att det som existerar i Grekland inte är en annan sorts ordning än den vi har – det är en oordning.

Positivt lyfts de studenter som inte protesterar, utan istället går till universitetet, fram. Det är de som anses kunna ta landet framåt, alltså mot en hög vetenskaplig nivå, till skillnad från ockupanterna som "blockerar" utveckling. Dessa flitiga studenter lyfts fram som positiva undantag i den stora massan av demonstranter.

"Universitetsockupanter har blockerat såväl vägen till förnyelse som det unga Greklands möjlighet att ta över med kunskap och bildning. De något mer lågmälda studenterna som hellre vill fokusera på studier än på politiska slagord har blivit den motrörelse som gör skillnad".⁹⁷

Ledarskribenten lägger en tydligt positiv värdering i att studera istället för att demonstrera, något som stämmer med klassificeringen av ett primitivt samhälle.

Jordbruket som lösning förekommer inte i de åsiktsartiklar som vi har analyserat, däremot klassificeras den politiska organisationen genom jämförelser med Sverige:

"Den som gärna suckar över att den svenska traditionen av blocköverskridande konsensus i viktiga frågor är tråkig och fantasilös behöver bara vända blicken mot demokratins hemland för att finna ett skräckexempel på motsatsen."⁹⁸

"Samtidigt är det klokt att inte stiga upp på en alltför hög dalahäst".⁹⁹

"Här kan Sverige dessutom tjänstgöra som förebild. Vår återhämtning efter nittiotalskrisen inleddes som bekant när kronan tilläts flyta fritt, och 2008 parerade vi i huvudsak finanskrisen med en fallande valutakurs."¹⁰⁰

95 Ingerö, Svenska Dagbladet, Säkerhetsbälten på när Grekland landar beslut.

96 Lundin, Svenska Dagbladet, Politiskt spel styr dramat i Grekland.

97 Lundin, Svenska Dagbladet, Studenter som hellre vill plugga än kasta sten.

98 Almkvist, Svenska Dagbladet, Krisen är Greklands chans till lyckligt slut.

99 Arvidsson, Svenska Dagbladet, Grekerna förtjänar också medkänsla.

100 Ingerö, Svenska Dagbladet, Säkerhetsbälten på när Grekland landar beslut.

Det ironiseras visserligen över den svenska självbilden – som i exemplet med dalahästen – men Sverige får ändå stå som ett gott exempel på hur ett samhälle ska skötas.

En lösning som ledartexterna presenterar är att Grekland borde lämna det europeiska valuta-samarbetet, eller ännu bättre – aldrig gått med. Grekland var alltså inte redo för ett inträde i EMU och borde nu återgå till drachman.

”Det var ett uppenbart misstag att släppa in Grekland i eurosamarbetet, men det är ett be-slut som inte kan göras ogjort.”¹⁰¹

I åsiktsmaterialet framkommer alltså bilden av ett primitivt Grekland främst genom att påpeka att Grekland inte är som Sverige, och inte heller passar i EMU.

I ledaren *Krisen är Greklands chans till ett lyckligt slut* beskrivs det tidigare nämnda “kaoset” som ett tillfälle för Grekland att “bryta med många års destruktivt politiskt och ekonomiskt beteende”.

”Krigsrubrikerna avlöser varandra. Torgen i Aten är fyllda till bredden av arga greker som förlorat förtroende och framtidshopp. Statskonkursen, en nästan absurd tanke, tycks närma sig. Men kaoset är också en unik chans för Grekland att bryta med många års destruktivt politiskt och ekonomiskt beteende.”¹⁰²

Ordvalen destruktivt och beteende konnoterar ett självskadebeteende, som om grekerna inte gör, och hittills inte har gjort, vad som vore bra för dem

Ledaren *Grekerna förtjänar också medkänsla* tar sig an den grekiska krisen från ett annat perspektiv än de andra: med medlidande. Här målas först ett scenario upp där skribenten konstaterar att det är “lätt att känna uppgivenhet” när man betraktar krisen i Grekland, och att det är lätt att skaka på huvudet åt dem. Sedan tar ledaren en annan vändning då skribenten förklarar att det faktisk finns en orsak till grekernas ilska. Textens uppbyggnad och ordval (förtjänar, medkänsla) uppmanar till barmhärtighet, och är också en del i klassificerandet som enligt Spurr bygger på tankar om att ett “primitivt folk” inte är kapabla till att vara civiliserade, de kan helt enkelt inte rå för röran.

”Det är lätt att känna uppgivenhet inför protesterande grekers ovilja att konfronteras med verkligheten. Fattar de ingenting? Pengarna är slut. Statens inkomster är små och utgifterna är för stora. Utan stödlån väntar en kaotisk statsbankrutt.

Det är också lätt att känna en huvudskakande munterhet inför en stat vars modus

101 Ibid.

102 Almkvist, Svenska Dagbladet, *Krisen är Greklands chans till lyckligt slut*.

operandi kan sammanfattas med orden väldigt lösa boliner.

Samtidigt är det klokt att inte kliva upp på en alltför hög dalahäst. Sverige är annorlunda men det utesluter varken att ekonomin har missköts eller svängremsprotester. Ändå var prövningarna under den svenska 1990-talskrisen en mild västanfläkt mot den kur som väntar Grekland ytterligare ett antal svåra år.

Löner, pensioner, skatter: ingen sten lämnas orörd. Det är inte konstigt att människor känner förtvivlan inför framtiden (och tyvärr typiskt att brandbombsvänstern vill utnyttja den för egna syften).¹⁰³

5.4. Orsak och verkan

Vad som beskrivs som orsak till Greklands kris och dess demonstrationer, om dessa legitimeras samt om en grekiskt mentalitet beskrivs som en del i sambanden.

Ett sätt att komma åt dolda strukturer i text är att studera orsak-verkan-samband. Genom att i texter där den ekonomiska krisen eller demonstrationerna beskrivs se vad som anges som orsak (och vidare verkan) till dem, kan man se antagna samband som inte är uppenbara till en början. Genom att se vilka handlingar som beskrivs som verkan och vilka som beskrivs som orsak ser man också vilka som legitimeras. Med grund i Grinells teorier om den sydländska stereotypen som högljudd och känslostyrd kan vi koppla orsak-verkan-sambanden till en antagen stereotyp, för att se om denne förekommer som förklaringsmodell.

5.2.1. Nyhetsartiklar

Korruption och dåligt skött byråkrati lyfts allmänt fram som orsak till den ekonomiska situation som Grekland befinner sig i. Faktiska redovisade siffror visar på att detta verkligen är orsaken, men dessa uppgifter blandas med påståenden med ordval som kan uppfattas som värderande och oifrågsättbara. Detta kan ske inom en och samma text, och inom samma stycken som i exemplet nedan, ur *Grekerna märkta efter ett år av kris*¹⁰⁴.

”Greklands kris är djup, och vägen ur den är lång, även om den grekiska socialistregeringen enligt EU-kommissionens senaste rapport ”i stort sätt är på rätt väg. (VERKAN)
(...) ”

Regeringen, som kommit till makten hösten 2009, hade upptäckt att skattkistorna var tomma, även om bokföringen vittnade om något annat - och plötsligt rapporterade influgna

103 Arvidsson, Svenska Dagbladet, Grekerna förtjänar också medkänsla.

104 Larsson, Svenska Dagbladet, Greker märkta efter ett år av kris.

journalister chockat om ett system som var generöst bortom allt förstånd. Ett Grekland där statsanställda tjänade tre gånger så mycket som de i den privata sektorn, där majoriteten av alla lärare och advokater deklarerade inkomster lägre än deras sekreterare och där de med “ansträngande jobb kunde gå i pension från 50 års ålder. Till saken hör att runt 600 yrken ansågs vara “ansträngande”, däribland frisör, radiopresentatör och musiker.(ORSAK)

(....)

Att smita från skatten har blivit något av en grekisk nationalsport de senaste decennierna. Något “alla gör” eftersom att “alla andra ändå gör det”, och med tanke på att Grekland har den högsta andelen egenföretagare i västvärlden - en tredjedel av den totala sysselsättningen - har det varit en barnlek att blåsa upp kostnader och minska intäkter på pappret. Något som i praktiken är helt ofarligt.” (ORSAK)

Faktiska uppgifter, som en pensionsålder på 50 år för 600 yrkesgrupper, blandas med ordval som kan uppfattas som förlöjligande (“ansträngande” inom citationstecken) och fördummande (generöst bortom allt förstånd). Dessutom får skribenten påståendet om att skattesmitande är en grekisk nationalsport, att framstå som fakta genom att konstruera meningen så att den börjar med ett “att”.

Ordvalen “nationalsport” och “barnlek” konnoterar att grekerna själva skulle se det som en sport och en barnlek – alltså se ett nöje i – att inte betala skatt. I det här sammanhanget nämns alltså grekernas mentalitet som en orsak till krisen. Visserligen i kombination med påpekanden om hur systemet ser ut, men de två orsaksförhållandena hålls inte isär utan skapar en gemensam bild av bakgrunden till krisen.

I en nyhetstext går det att hitta helt uttalade paralleller mellan en grekisk mentalitet och krisen. Detta är rubrikcitaten “*Inkompetens har kört Grekland i botten*” vilket i ingressen bekräftas av att “*mentaliteten är Greklands problem*”¹⁰⁵. Det är värt att påpeka att detta rör sig om citat som en grekisk ekonom har uttalat, men dessa citat kombineras med att det i artikeln ges siffror på hur illa det är ställt i landet:

”I stället för 324 redovisade swimmingpooler i rikemanskvarteren i norra Aten visade satellitbilder förra året att det fanns knappt 17000, ett av många tecken på undangömd förmögenhet.”¹⁰⁶

Att dessa orsaker som är ren fakta blandas med orsaker som är påståenden skapar återigen en gemensam orsaksbeskrivning där faktiska missförhållanden i landet blandas upp med en persons uppfattning om en mentalitet. Verkan beskrivs i samma text också utförligt med fakta:

105 Lundin, Svenska Dagbladet, “Inkompetens har kört Grekland i botten”.

106 Ibid.

”I World Economic Forums senaste rapport om konkurrenskraften ligger Grekland i botten på listan av alla 27 EU-länder.”¹⁰⁷

Likaså beskrivs med siffror varför det landet har så svårt att ta sig ur krisen:

”Böter i miljardklassen har under tiden utdömts. Men de överklagas i regel, och innan pengarna verkligen hamnar i statskassan kan det lätt ta tio år, om det hela inte bara rinner ut i sanden.

Över 300000 gamla ärenden sitter som en propp i hela systemet.”¹⁰⁸

Reportern redovisar noga sina faktauppgifter, men låter ekonomens mycket drastiska uttalanden om det grekiska folket stå oemotsagda. Det framstår då som att citaten bekräftar och förklarar faktan och vice versa.

När det kommer till skildringarna av demonstrationerna går det att hitta orsak-verkan-förhållanden där orsaken till demonstrationerna är oklar, och de därmed framstår som överdrivna eller irrationella. Visserligen kan man argumentera för att krisen i sig är en så etablerad orsak att demonstrationerna inte behöver förklaras, men genom att skildra demonstrationer utan att nämna sakfrågor eller missförhållanden som skulle kunna ligga till bakgrund skapas inom texterna en bild av oprovocerade protester, utan mening och mål.

I *Massprotest mot sparpaket* beskrivs aktivister som orsak till kaos, snarare än att något skulle vara orsak för aktivisternas agerande.

”Den kanske största demonstrationen under den drygt tvååriga grekiska skuldkrisen förvandlade i går kväll Syntagmatorget till ett hav av kravaller.”¹⁰⁹

I ovanstående ingressmening är demonstrationen tydligt orsak till den verkan som är kaoset, istället för att vinkla artikeln på att orsak x har lett till demonstrationerna som verkan. Detta orsak-verkan-förhållande är sedan genomgående i artikeln:

”Aktivisterna var väl förberedda med bensinbomber, raketer och sten. De såg länge ut att kunna behålla kontrollen över torget, inte minst sedan de efter två timmars sammandrabbningar fått förstärkning av något tusentals meningsfränder från en annan demonstration i

107 Ibid.

108 Ibid.

109 Goksör och Forslund, Svenska Dagbladet, Massprotest mot sparpaket.

den grekiska huvudstaden. Jubel och allsång bröt ut när de till stor del maskerade aktivisterna marscherade in på det sargade torget.

Från en hotellbalkong vid Syntagmatorget kunde TT:s utsände följa hur kravallpolisen, beväpnade med knallskott batonger och tårgas gjorde försök att skingra och gripa aktivister. Men de tvingades om och om igen med höjda sköldar göra reträtt, ofta in på någon anslutande gränd eller gata.”¹¹⁰

I texten ovan beskrivs väl förberedda aktivister som marscherar in på ett sargat torg. Först efter denna målande beskrivning kommer polisen in i bilden, vilket dels ger en dramaturgisk bild av att polisen agerar ”befogat”, dels bidrar ordvalet ”jubel och allsång”, till att ge en bild av att demonstranterna demonstrerar för sakens skull. Demonstranternas handlingar legitimeras inte, däremot polisens.

Det enda som beskrivs som orsak till demonstranterna är ”I parlamentet, vid samma torg, fortsatte ännu vid 22-tiden en stundtals hård debatt om nya åtstramningar”. Med tanke på vilka stora verkningar demonstrationerna får i texten (polisen kan inte ens skingra dem) så finns det en obalans mellan orsaken till demonstrationerna och verkan de ger. Detta förhållande kan ge en bild av demonstrationerna som överdrivet våldsamma. Och de som demonstrerar – alltså det grekiska folket – kan då sägas ha egenskaper som gör att de demonstrerar, istället för att detta skulle bero på några legitimerande omständigheter. Som vi tidigare har konstaterat under helhetsbilden, kan detta bekräfta bilden av sydlänningen temperamentsfull och impulsiv.

Anmärkningsvärt är att i Klas Grinell i sin studie av turistkataloger såg en sydländsk stereotyp som tar dagen som den kommer och bekymras inte av fattigdom eller politiskt förtryck. Det överrensstämmer inte med den bild av greken som framgår här, den som demonstrerar utan att det egentligen motiveras. Men i turisttext kan man tänka sig att det inte finns ett intresse av att skildra konflikter. Och när detta nu görs, som i nyhetstexterna, kan man teoretisera om huruvida det är bilden av den ”hettande exaltation” som beskrivs i positiva ordalag katalogerna – här i en text från 1949 – som i kombination med nyhetsrapporteringens ambition att berätta även om negativa händelser, skapar bilden av den temperamentsfulle och demonstrerande greken.

”Framförallt intressant är dock mötet med den vänlige och temperamentsfulle sydlänningen, vars känslösvall växlar från djupaste indolens till hettande exaltation med en i nordbons ögon förbluffande snabbhet.”¹¹¹

Även i texten *Vägen nu öppen för miljardstöd* finns ett orsak-verkan-förhållande mellan demonstan-

110 Ibid.

111 Grinell, Att sälja världen, s. 91.

ter och polisens agerande. Där ansvarige ministern visserligen beskylls av andra riksdagsledamöter för att ha tillåtit polisövergrepp, men där i meningen efteråt kommunistpartiets ledare "dundrar" fram sin kritik – ett ordval som kan ge hans kritik en oseriös klang.

"I parlamentet i Aten haglade det i går kritik mot polisens hårda ingripanden under onsdagen och natten till igår. Den ansvarige ministern Christos Papousis beskylldes för att ha tillåtit polisövergrepp och våld mot fredliga demonstranter.

Det var en planerad provokation dundrade kommunistpartiets ledare Aleka Papariga och kritiserade att regeringen försökte stämpla motståndare till sparpolitiken som huliganer."¹¹²

I artikeln görs visserligen ett försök att nyansera bilden av de "väl förberedda aktivisterna" som nämndes i den tidigare analyserade texten *Massprotest mot sparpaket*. Orsaker till att folket protesterar (skattehöjningar, nerdragningar i offentliga sektorn, med mera) ges också. Här är det främst fackföreningen vars handlande inte legitimeras. Ordvalet "klart är" i meningen om facket, kan ge en bild av att de demonstrerar oavsett vilka förslagen är, vilket ger en bild av ett demonstrerande som är ologiskt, medan medelklassens motstånd legitimeras med att till och med oberoende ekonomer beskriver nedskärningsmålen som orealistiska.

"Våldet och den jäsande oron i det grekiska samhället är premiärminister Giorgos Papandreou akilleshäla.

De maskerade och väl förberedda anarkisterna från stadsdelen Exarchia, en stadsdel mitt i Aten som polisen sällan vågar sig in i, är ett mindre bekymmer.

Det stora problemet är den hittills tiggande medelklassen som på nu allvar börjat känna av sparpiskan som viner över landets 11 miljoner invånare. På dessa väntar nu nya skattehöjningar, nerdragningarna i den offentliga sektorn, privatiseringarna och sammanslagningarna av statliga verk och myndigheter.

Varje enskild åtgärd kommer att stöta på hårt motstånd.

Hårdast lär striden bli om privatiseringarna som ska dra in 50 miljarder euro fram till 2015, ett belopp som oberoende ekonomer beskriver som fullständigt orealistiskt. Med högst 13 miljarder euro räknar den så kallade Privatisation Barometer i en färsk analys.

Klart är att facket kommer motsätta sig varje försök att avskaffa privilegier och sänka kostnaderna i de statsägda bolagen."¹¹³

112 Lundin, Svenska Dagbladet, Vägen är öppen för miljardstöd.

113 Goksör och Forslund, Svenska Dagbladet, Massprotest mot sparpaket.

Sammanfattningsvis kan man säga att orsaksförhållandena till krisen ses som korruption och mentalitet, och orsaksförhållanden till demonstrationerna är regeringens försök att göra något åt detta. Båda förhållandena ger implicita beskrivningar av ett sätt att agera, som kan kopplas till den "sydländska" stereotypen.

5.4.2. Feature

I featurematerialet är texten inte lika tydligt byggd kring de samhälleliga orsak-verkan-förhållanden som nyhetstexternas dramaturgi bygger på. Istället görs nedslag i det som i nyhetsartiklarna beskrivs som verkan.

Orsaken kommenteras bara ibland som en bakgrund till det läge som artikeln beskriver, det ständiga växelspelet mellan orsak och verkan som nyhetsartiklarna bygger på är inte lika framträdande här. I ett besök hos fackförbundets högkvarter¹¹⁴ konstateras "Att Grekland levtt över sina tillgångar", som en kort orsak till krisen. Men det är också en antydning om att det inte borde vara en anledning till att demonstrera. Meningen är konstruerad så att det framstår som att det som egentligen borde vara en anledning till att "slå in på en mindre konfrontativ väg" inte är det för fackets ställföreträdande förbundsordförande Kostas Koutsodimas:

"Att Grekland har levtt över sina tillgångar och i dag inte längre kan betala löner eller pensioner utan miljardstöd utifrån är för Kostas Koutsodimas ingen anledning att slå in på en mindre konfrontativ väg. (Fackförbundets högkvarter...)

- Strejkerna har redan haft en positiv effekt. Vi är övertygade om att regeringen till slut kommer ändra sin kurs.

Hur detta ska ändra landet förblir oklart."¹¹⁵

Bilden av de irrationella demonstrationerna – det "förblir oklart" hur strejkerna ska påverka – finns alltså här också, men i bakgrunden. Resten av artikeln kretsar kring fackets verksamhet.

Även i en artikel om en biodlare – "Grekerna återgår till lantlig byteshandel" – ges en bakgrund till den grekiska kvinnan Olgas beslut att flytta ut på landet.

"I Aten hade Olga och Harris ett liv utan bekymmer. Tillsammans med kompisarna njöt de av det heta nattlivet i huvudstaden och tog långa semestrar i den grekiska övärlden. Men när krisen slog till gick det fort. Olgas arbetsplats försvann över en natt."¹¹⁶

114 Lundin, Svenska Dagbladet, Fackförbundets högkvarter i centrala Aten andas klasskamp.

115 Ibid.

116 Lundin, Svenska Dagbladet, Greker återgår till lantlig byteshandel.

Detta är egentligen samma bild av Grekland före och efter krisen som ges i nyhetsartiklarna, men här i en oskyldigare inramning. Det som i nyhetsartiklarna skildras som ett överdrivet generöst pensionssystem, skildras här i termer av "ett liv utan bekymmer".

De olika orsaksförhållandena – ett bekymmerlöst liv, generösa pensioner och systematiskt skattefusk – ger sammantaget en bild av det grekiska folket som väl överrensstämmer med den stereotypa uppfattningen om en "sydländsk lättja" och "sydlänningarnas uppslupna livsglädje".¹¹⁷

5.4.3. Åsikt

I åsiktsmaterialet nämns också demonstrationerna utan att de legitimeras, via ordval och meningsbyggnad, som i exemplet nedan.

"Grekland står stilla, återigen. Protesterna riktar sig som vanligt mot "spardiktatet" utifrån och de egna politikerna som många betraktar som Tysklands och Internationella valutafondens underdåniga lakejer."¹¹⁸

Grekland står alltså stilla till konsekvens av protesterna. När anledningen till protesterna i sin tur beskrivs sätts citattecken kring spardiktatet, som för att lägga motiveringen i demonstranternas mun istället för att med en förklaring legitimera deras demonstrationer.

"Nu handlar det inte längre om ekonomi. Sårade känslor, ilska, vanmakt, och inte minst politiskt schackrande och taktiska positioneringar inför kommande nyval styr utvecklingen i Grekland."¹¹⁹

Här lyfts känslor och ilska upp som de två första orsaksexemplen till demonstrationerna.

När det kommer till orsak-verkan-förhållanden där själva krisen ska förklaras finns explicita uttalanden om att just grekernas "beteende" är orsak till den ekonomiska krisen.

117 Grinell, Att sälja världen, s. 95.

118 Lundin, Svenska Dagbladet, Strejker och krav i väntan på ödesdomen.

119 Lundin, Svenska Dagbladet, Politiskt spel styr dramat i Grekland.

6. Sammanfattning, diskussion och slutsats

7.1. Sammanfattning

7.1.1. Sammanfattning av nyhetsgenren

När grekerna skildras i nyhetstexter förekommer definitivt en bild av att de är ickemoderna, och därmed kan sägas ha ett primitivt samhälle. Denna bild tar sig uttryck på olika sätt. Dels genom tydligt värderande ordval: ”en snårskog av byråkrati”¹²⁰, ”vardagskorrupta politiker”¹²¹ och demonstranter som beskrivs som ”vandaler”¹²². Dels genom mer ingående skildringar av det trögflytande samhället:

”Böter i miljardklassen har under tiden utdömts. Men de överklagas i regel, och innan pengarna verkligen hamnar i statskassan kan det lätt ta tio år, om det hela inte bara rinner ut i sanden.”¹²³

Genomgående beskrivs ett folk som har misslyckats med det som enligt oss karaktäriserar ett modernt samhälle: god politisk organisation, social organisation, och vetenskaplig utveckling. Universiteten är övergivna, politiken kallas för ett ”kaos”, och istället för att ändra på detta går grekerna ut och demonstrerar.

Genom att beskriva demonstrationerna som irrationella och våldsamma antyds också att de är impulsiva och oorganiserade. Grekernas ageranden förklaras inte enbart med fakta eller historiska sammanhang – en mentalitet finns med i förklaringsmodellerna.

7.1.2. Sammanfattning av featuregenren

Featurematerialet tar ett steg tillbaka från våldsbeskrivningarna i representationen av greker. Överlag är featuretexterna positivare och därmed konstrueras här positivare stereotyper än i andra genrer.

En elit av konstnärer och intellektuella beskrivs med starka kopplingar till ett ”vi”, ibland med Sverige som uttalad förebild. De beskrivs som framgångsrika individer.

Greker i allmänhet beskrivs som bakåtsträvande, och ofta som en homogen grupp i periferin (patriarkala män, arga demonstranter etcetera) som jämförs med ”eliten”. På samma sätt illustreras

¹²⁰ Lundin, Svenska Dagbladet, Vägen är öppen för miljardstöd.

¹²¹ Lundin, Svenska Dagbladet, Greklands unga tror inte på sparpaketen.

¹²² Lundin, Svenska Dagbladet, Vägen är öppen för miljardstöd.

¹²³ Lundin, Svenska Dagbladet, ”Inkompetens har kört Grekland i botten”.

också facket. De beskrivs som en massa (högröstad, omodern, irrationell), snarare än individer.

I featurematerialet beskrivs också greker som väljer att återvända till ett traditionellt grekiskt sätt att leva, och blir en positiv stereotyp. Traditioner hyllas och lyfts fram. Kopplat till teorier om modernitet går det att se att det pittoreska och naturliga är en idealisering av greker. Dessa positiva stereotyper är bara en annan version av de negativa, det är samma egenskaper som träder fram och fyller funktionen att klassificera grekerna som ett primitivt folk.

I featurematerialet går det att tolka det som att alternativen för att urskilja sig ur ”den bakåtsträvande massan är två: antingen gå tillbaka till rötterna eller att närma sig ett ”vi” alltså reportern och oss själva. Greker som grupp framställs som att de tillhör en primitiv kultur i jämförelse med betraktaren.

7.1.3. Sammanfattning av åsiktsgenren

Mellan skildringarna av käbblande politiker¹²⁴ och det antingen argsinta eller passiva grekiska folket¹²⁵ växer bilden av ett omodernt land fram. Grekerna protesterar men vill inte ”konfronteras med verkligheten”¹²⁶.

Skribenterna drar också kopplingar mellan grekernas beteende och den ekonomiska situation landet befinner sig i. Grekland avbildas som ett land som saknar den modernitet vi anser oss åtnjuta själva, och Sverige nämns som en potentiell förebild för landet.

I stort sett är det samma bild av grekerna som delges i åsiktsmaterialet som på nyhetsplats, skillnaden är uttryckssättet. Dels tar det en mycket mer explicit form, vilket givetvis hör till åsiktsmaterialets stil, dels tar skribenten över den roll som annars tilldelas intellektuella greker. Det är ofta de som får stå för kritiken av det egna folket i nyhetstexterna och det är lätt att dra paralleller mellan vilka typer av uttalanden om greker de gör och vilka uttalanden åsiktsskribenterna gör.

7.2. Diskussion och slutsats

Vi inledde den här uppsatsen med att fråga oss om bilden av ett primitivt och ickemodernt samhälle gick att hitta i Svenska Dagbladets skildringar av Grekland. Efter undersökningen kan vi konstatera att det går att hitta sådana tendenser. Det finns ett samband mellan de grekiska egenskaper som lyfts fram i artiklarna och stereotypen ”sydlänning”. Det går också att dra paralleller mellan ett postkolonialt förhållningssätt och ett motsatsförhållande mellan Nord- och Sydeuropa där ”dom” jämförs med och klassificeras i relation till ett ”vi”. Genom uppmålandet av stereotyper, dolda orsak-verkan-förhållanden och övergripande teman skildras en bild av ett folk som – i linje

124 Lundin, Svenska Dagbladet, Tre vägar framåt i grekisk tragedi.

125 Gustavsson, Svenska Dagbladet, Grekiskt sönderfall plågsamt för Europa.

126 Arvidsson, Svenska Dagbladet, Grekerna förtjänar också medkänsla.

med teorier om det primitiva samhället – anses ligga efter oss i politisk och social organisation och vetenskaplig utveckling.

Vidare frågade vi om bilden av greker ser olika ut i olika typer av text. Det vi kan visa på med undersökningen är att bilden av en grekisk mentalitet är liknande i alla genrer som vi undersökt, men att konstruktionen går till på olika sätt. Bilden av det moderna visas i nyhetsgenren upp genom skildringar av hur grekerna missköter den sortens samhälle vi anser vara modernt. Korruption och ovilja till strukturering ges mycket utrymme, och det finns ett personfokus, där grekernas agerande beskrivs snarare än de strukturer som har lett till agerandet. Därmed framstår deras agerande som tillhörande en mentalitet.

I feature finns exempel på hur ickemodernitet konstrueras genom sin motsats. Framgångsrika individer blir undantag, som genom sitt sätt att vara definierar den stora massan som sin motsats. De framgångsrika individerna – konstnärerna – beskrivs vara närmare oss än resten, genom att bli icke-grekiska närmar de sig det moderna. Ett annat möjligt sätt att skildra Grekland som ett primitivt samhälle, är genom att skildra det vi ser som primitivt – jordbrukssamhället – som något som fungerar bra i Grekland, och därmed blir det förgångna en tänkbar framtida lösning. Det går också att diskutera vad det säger om en befolkning, om det enda de beskrivs klara av är jordbruk. Är de alltså inte kapabla att upprätthålla ett modernt samhälle?

I såväl nyheter som feature förekommer experter och intellektuella – ofta själva greker – som får uttala sig om det grekiska folket. I åsiktsmaterialet där skribenterana själva tillåts presentera teorier och lösningar ställer de sig oftast i just denna position – på de distanserat intellektuellas sida. Teorier och lösningar kommer därmed för det mesta ur samma perspektiv, det är inte från folkets eller politikernas håll krisen betraktas, utan just med den distans och mästrande ton som enligt David Spurr karaktäriserar ett postkolonialt förhållningssätt. Lösningarna som presenteras ligger också i linje med vår syn på ett modernt samhälle, ett som liknar vårt svenska.

För att återkomma till den ton som enligt Spurr är en indikator på att “vi” anser oss ha ett mer utvecklat samhälle än “dom” så går det att hitta i alla typer av text. I åsiktsmaterialet som har ett personligt färgat språk är det i linje med genrens karaktär, men nedlåtande ord och värderande förförståelser förekommer även i feature och nyhetsmaterialet. Att dessa ord passerar i genrer med mer objektiva anspråk kan ses som ett tecken på ett maktförhållande där “vi” tar vissa saker så för givna att de kommer upp i alla sorters text. Detta stämmer överens med de postkoloniala teorier där en verklighetsuppfattning ständigt reproduceras.

Vår sista fråga var huruvida det går att se tendenser på att den grekiska krisen förklaras med ett sätt att vara. Utgångspunkten är återigen David Spurrs teori om att ett lands kris i ett postkolonialt förhållande förklaras med en mentalitet snarare än historiska orsaker.

I linje med den kritiska diskursanalysens utgångspunkter utgår vi ifrån att det i varje artikel

görs medvetna och omedvetna val kring vilka historier och verklighetsbeskrivningar som lyfts fram och inte. Vi kan då i vår undersökning se tendenser på att det finns ett stort fokus på den grekiska mentaliteten. Inte så att den i sig alltid förklarar krisen, men den finns med i många artiklar och frånvaron av historiska förklaringar är påtaglig. I åsiktsmaterialet återkommer ordet "beteende" flera gånger, även när det handlar om "Greklands beteende" och inte grekernas. Beteende är dock ett ord förknippat med människors ageranden, och dessa formuleringar bidrar till att skapa en bild av en grekisk mentalitet. På nyhets-och featureplats sker dessa förklaringar på implicita sätt.

Förutom att det ekonomiska krisläget förklaras med en mentalitet, så förklaras också landets svårigheter att ta sig ur krisen med densamma. I skildringen av demonstrationer mot den grekiska regeringen nämns till exempel i första hand demonstranternas motvilja mot regeringens förslag som orsak. Att landet redan sen en tid tillbaka befinner sig i ekonomiska svårigheter, och vad det beror på, hamnar ofta i skymundan. Detta nämns ofta bara som en allmän förförståelse och därigenom blir det demonstrerande folket den primära orsaken till oroligheterna och inte finanskrisen. Det finns alltså två sätt på vilket den grekiska mentaliteten i Svenska Dagbladets texter framstår som anledning till landets problem. Dels har deras enligt oss typiskt sydländska egenskaper och primitiva samhälle lett till den ekonomiska situationen, dels leder demonstranternas irrationella protester till att de förbättringar som vi ordinerar inte kan genomföras.

Efter att ha svarat på de tre frågeställningarna, kan vi återknyta till Sids teorier om motsatsparen "vi" och "dom" och Minolos om modernitet/kolonialitet. Det går alltså att se tecken på ett postkolonialt tänkande i konstruktionen av "den andre" även i ett land inom i Europa.

Spurr beskriver den klassificering av en grupp – i detta fall greker – med egenskaper som tycks naturgivna, som ett uttryck för "the rhetoric of empire" det vill säga den retorik som i det fördolda konsoliderar rådande maktstrukturer.

Med tanke på maktförhållandet mellan Nord- och Sydeuropa är det troligt att ett land i norr hade beskrivits på ett annat vis än hur vi funnit att Grekland och dess invånare beskrivits. Många av de egenskaper som direkt och indirekt tillskrivits grekerna går att koppla till en gammal konstruktion av en "sydlänning", och dennes egenskaper får i sin tur i texten bidra till en förklaring av en krissituation. En intressant fråga är huruvida det irländska eller isländska folket – som hamnat i ekonomiska situationer liknande den grekiska – tillskrivs egenskaper som kan tänkas ligga till grund för en kris.

7. Källförteckning

7.1. Internet

Lindahl, Rutger. Grekland - Statsskick och politik. Nationalencyklopedin.

<http://www.ne.se/grekland/statsskick-och-politik> (Hämtad 2012-04-27)

Mulvey, Laura. Visual Pleasure and Narrative Cinema. (Hämtad 2012-04-27)

<https://wiki.brown.edu/confluence/display/MarkTribe/Visual+Pleasure+and+Narrative+Cinema>

Sandlund, Elisabeth. Svenska Dagbladet. Nationalencyklopedin. <http://www.ne.se/lang/svenska-dagbladet> (Hämtad 2012-04-27)

Svenska Ambassaden i Aten. Ekonomi, näringsliv, handel och investeringar. <http://www.swedenabroad.com/sv-SE/Ambassader/Athen/Landfakta/Om-Grekland/Ekonomi-naringsliv-handel-och-investeringar/> (Hämtad 2012-04-27)

7.2. Tryckta källor

Baylis, John, Smith, Steve och Owens, Patricia. The Globalization of World Politics. Oxford: Oxford University Press, 2008.

Börjesson, Mats och Palmblad, Eva, (red). Diskursanalys i praktiken. Malmö: Liber AB, 2007.

Ekström, Mats och Larsson, Larsåke, (red). Metoder i kommunikationsvetenskap. Lund: Studentlitteratur AB, 2010.

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik och Wängnerud, Lena, Metodpraktikan. Stockholm: Norstedts Juridik, 2012.

Gripsrud, Jostein. Mediekultur, mediesamhälle. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB, 2011.

Fanon, Frantz. Black skin, white masks. New York: Groove Press, 2008.

Lindgren, Simon. Populärkultur. 2 uppl. Malmö: Liber AB, 2009.

Pickering, Michael. Stereotyping - The Politics of Representation. New York: Palgrave, 2001.

Smith, Anthony D. Myths and memories of the Nation. Oxford: Oxford University Press, 1999.

Spurr, David. The Rhetoric of Empire. Durham: Duke University Press, 1993.

7.3. Avhandlingar och rapporter

Brune, Ylva . Stereotyper i förvandling. Svensk nyhetsjournalistik om invandrare och flyktingar. Rapport/Utrikesdepartementet, Enheten för Mellanöstern och Nordafrika. Stockholm: Utrikesdepartementet, Enheten för Mellanöstern och Nordafrika, 2000.

Grinell, Klas. Att sälja världen. Diss. Göteborgs Universitet, Göteborg, 2004. Göteborg: ACTA UNIVERSITATIS GOTHENBURGENSIS, 2004.

7.4. Tidningar och artiklar

Samtliga artiklar är hämtade ur Mediearkivet 2012-04-03.

Nyheter:

Goksör, Joakim och Forslund, Petter. Massprotest mot sparpaket. Svenska Dagbladet. 2012-02-13

Küchler, Teresa. Folkets misstro mot Papandreou växer. Svenska Dagbladet. 2011-11-06

Küchler, Teresa. "Papandreou kom hit för att förstöra". Svenska Dagbladet. 2011-11-07

Larsson, Therese. Greker märkta efter ett år av kris. Svenska Dagbladet. 2011-03-23

Lundin, Tomas. Greklands unga tror inte på sparpaketen. Svenska Dagbladet. 2011-06-13

Lundin, Tomas. "Inkompetens har kört Grekland i botten". Svenska Dagbladet. 2011-06-18

Lundin, Tomas. Vägen är öppen för miljardstöd. Svenska Dagbladet. 2011-07-01

Feature:

Berquist, Milena. Tillbaka till rötterna. Svenska Dagbladet. 2011-06-24

Eriksson, Karoline. Lustfylld upptäcktsresa. Svenska Dagbladet. 2011-04-27

Eriksson, Karoline. Älskar det enkla. Svenska Dagbladet. 2012-02-10

Küchler, Teresa och Pehrson, Lars. Grekerna sparar på allt. Svenska Dagbladet. 2011-11-08

Lundin, Tomas och Magnusson, David. Greker återgår till lantlig byteshandel. Svenska Dagbladet. 2011-06-23

Lundin, Tomas och Magnusson, David. Fackförbundets högkvarter i centrala Aten andas klasskamp. Svenska Dagbladet. 2011-07-30

Mauzy, Marie. Det är fruktansvärt att se alla som köar för ett mål mat, från bebisar till 90-åringar. Svenska Dagbladet. 2012-02-11

Schueler, Kaj. Ridå för stor filmkonstnär. Svenska Dagbladet. 2012-01-26

Åsiktsmaterial:

Almkvist, Gustav. Krisen är Greklands chans till lyckligt slut. Svenska Dagbladet. 2011-06-17

Arvidsson, Claes. Grekerna förtjänar också medkänsla. Svenska Dagbladet. 2012-02-14

Arvidsson, Claes. Stopp för lösslapphet på kredit. Svenska Dagbladet. 2011-06-26

Gustavsson, Rolf. Grekiskt sönderfall plågsamt för Europa. Svenska Dagbladet. 2011-06-05

Ingerö, Johan. Säkerhetsbälten på när Grekland landar beslut. Svenska Dagbladet. 2011-11-04

Larsson, Therese. Generositet gav grekisk tragedi. Svenska Dagbladet. 2011-07-02

Ludvigsson, Maria. Studenter som hellre vill plugga än kasta sten. Svenska Dagbladet. 2011-10-11

Lundin, Thomas. Politiskt spel styr dramat i Grekland. Svenska Dagbladet. 2012-02-12

Lundin, Thomas. Strejker och krav i väntan på ödesdomen. Svenska Dagbladet 2012-02-08

Lundin, Tomas. Studenter som hellre vill plugga än kasta sten. Svenska Dagbladet. 2011-10-11

Lundin, Tomas. Tre vägar framåt i grekisk tragedi. Svenska Dagbladet. 2011-11-3

Persson, Grekland. Grekland måste samlas i handling. Svenska Dagbladet. 2012-02-12 Innehållsförteckning

7.5. Bilder

Bild 1: Lundin, Tomas. "Inkompetens har kört Grekland i botten". Svenska Dagbladet. 2011-06-18

Foto: Bild till vänster Yiorgos Karahalas/Reuters, övre högre Thanassis Stavrakis/AP, nedre högre Karin Nilsson.

Bild 2: Berquist, Milena. Tillbaka till rötterna. Svenska Dagbladet. 2011-06-24. Foto: Ann Lindberg.

Bild 3: Kuchler, Teresa. "Papandreou kom hit för att förstöra". Svenska Dagbladet. 2011-11-07.